

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel 668 1242 fax 668 1240 e-mail eki@ki.ee

Eesti piimaturg 2007. aasta 9 kuul

Tallinn
Jaanuar 2008

Töö on teostatud Eesti Põllumajandusministeeriumi tellimusel

Vastutavad täitjad: Liina Ernits, Piret Hein

Projektigrupi koosseis: Pille Liivaauk

EKI Rävälä 6
19080 Tallinn
Tel. +372 668 1242
Fax +372 668 1240
E-mail: eki@ki.ee
<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunkturiinstituut

Sisukord

Sissejuhatus	5
Piima tootmine	7
Piimatööstus	9
Hinnad	15
Väliskaubandus	27
Maailmaturg	34
Euroopa Liidu turg	37
Rahvusvaheline konkurents.....	43
Kokkuvõte	46

Sissejuhatus

Töö eesmärgiks on anda ülevaade Eesti piimasektori arengust 2007. aasta 9 kuu jooksul ja arengutrendidest lähitulevikus seostatult Euroopa Liidu ja maailmaturu arengutega.

Töös analüüsitakse:

- piimatootmise, lehmade arvu ja produktiivsuse muutusi;
- piimatööstuse tootmismahdade ja ekspordiks müügi arengut;
- piimatööstuse majandusnäitajate muutusi (realiseerimise netokäive, kasum, kulud, töötajate arv, tootlikkus, rentaablus ja investeeringud);
- hindade muutusi erinevates müügiahela osades (tootja- hulgi-, ekspordi-, jae-, EL ja maailmaturuhinnad);
- piimatoodete väliskaubandust riigiti ja tooteliigiti;
- piimatoodete müügiolukorda EL-is ja maailmaturul.

Töös on kasutatud ESA põllumajanduse, tööstuse ja väliskaubanduse statistika andmeid, PRIA piima tootmiskvootide täitmise aruandeid ning EKI vaatluste ja tarbijaküsitluste andmeid. Euroopa Liidu ja maailmaturu ülevaadete koostamisel on kasutatud: Euroopa Komisjoni raporteid ja memosid, Saksamaa ZMP, Hollandi LOT ja EL erinevate riikide hinnaraporteid, turu ülevaateid ja uudiseid.

Töö maht on 47 lehekülge.

Eesti piimaturg 2007. aasta 9 kuul

Piima tootmine

2007. aasta 9 kuul on piimatoodang Eestis stagneerunud eelmise aasta sama perioodi tasemele, kuigi piimatoodete turul valitseb kõrgkonjunktuur ja ka EL-i poolt Eestile määratud piima tootmiskvoodid on alataidetud. ESA andmetel toodeti piima 527,5 tuhat tonni, mis on vaid 300 tonni võrra ehk 0,1% enam aastatagusest (tabel 1, joonis 1). Kusjuures piima tootmine I kvartalis võrreldes aasta varasema perioodiga suurenes 3,1% (+4,9 tuh t), kuid II ja III kvartalis vähenes vastavalt 1,2% ja 1,3% (-2,4 ja -2,2 tuh t). Lehmade arv vähenes veelgi kiiremini: I kvartali lõpus oli lehma 1,6% vähem aasta varasemast, II kvartalis 3,9% ja III kvartalis 4,2% vähem. Seega toimus lehmade kiirem vähenemine II kvartalis, karjatamisperioodi alguses. Keskmise piimatoodang lehma kohta küll suurenes, kuid ei katnud enam piimatootmise vähenemist nii nagu varasematel aastatel. Väljalüps lehma kohta oli vaadeldud perioodil 4869 kilogrammi, mis oli 143 kg võrra kõrgem kui eelmise aasta samal ajavahemikul. Sealjuures oli väljalüpsi juurdekasv I kvartalis 73 kg, II kvartalis 22 kg ja III kvartalis vaid 15 kg lehma kohta.

Tabel 1

Piima tootmise näitajad 2005 - 2007. aasta 9 kuul

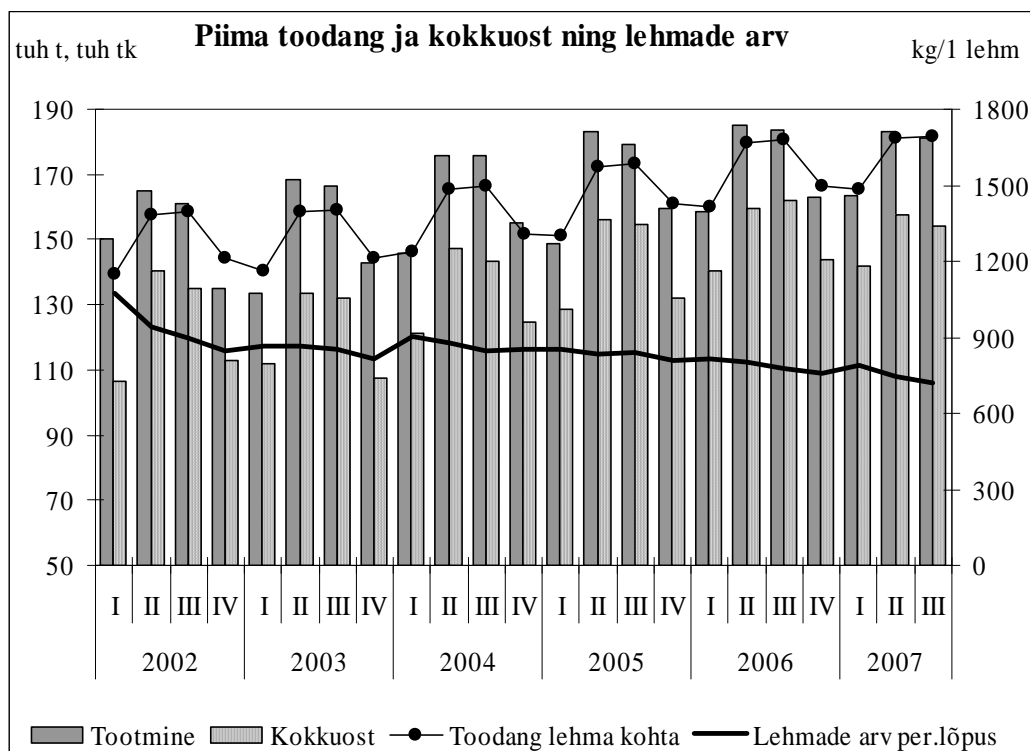
	2005 9 kuud	2006 9 kuud	2007 9 kuud	Muutus, +,-	
				9 kuud '07 - 9 kuud '06 kogusena	9 kuud '07/ 9 kuud '06, %
Piimatoodang (tuh t)	510,8	527,2	527,5	0,3	0,1
Piimatoodang keskmiselt ühe lehma kohta (kg)	4461	4726	4869	143	3,0
Lehmade arv perioodi lõpus (tuh tk)	115,1	110,6	106,0	-4,6	-4,2
Piima kokkuost (naturaalkaal, tuh t)	439,2	462,1	453,3	-8,8	-1,1
Kokkuostu osakaal toodangust (%)	86,0	87,7	85,9	x	x

Allikas: ESA

2007. aasta III kvartali lõpus oli Eestis 106 tuhat lehma, mis on 4600 lehma võrra vähem kui aasta tagasi. See on ka viimaste aastakümnete rekordiliselt madal tase. Lehmade arv püsis vaadeldavale perioodile eelnenud kahel aastal stabiilne, kuid 2006. aasta järsk langus tekkis põhiliselt väiketootmiste vähenemisest, mis on jätkunud ka 2007. aastal. Suurte karjade jaoks on ehitatud küll mitmeid uusi vabapidamisega lautu, kuid lehmade arvu vähenemist pole see pidurdanud. Suurlautades on probleemiks lehmade karjast väljalangemine, mis on suurem kui väikekarjades. Väikekarjade vähenemist on tinginud 2006. aastal kaotatud piimalehmade otsetoetused. Toetusi makstakse nüüd piimakvoodi omanikele piimakvoodi tonni kohta, nii nagu seda tehakse vanades EL-i liikmesriikides. 2007. aastal oli piimatootmise toetamise ühikumääraks 40 senti

piimakvoodi kilogrammi eest, 2006. aastal 26 senti. Piimalehma eest, kes ei kuulu piimakvoodi omanikule, saadav toetus oli 1230 krooni ühe veise loomühiku kohta.

Joonis 1

Allikas: ESA

Tabel 2

Piima tootmiskvootide täitmine 2007. aasta 6 kuuga
(period 1.04.2007 – 30.09.2007)

	Kokku	Tarnekvoot	Otseturustuskvoot
Kvoodiperiood 1.04.2007 – 31.03.2008			
- kehtestatud EL kvoot, tonni	646 368	633 434	12 934
- täidetud 6 kuuga, tonni	313 889	311 206	2 683
- % EL kvoodist	48,6%	49,1%	20,7%
Tootmismahut 1.04.2007 – 30.09.2007	364 106	311 508*	52 598*
- % kogumahust	100%	85,6%	14,4%
Kvoodi täitmine eelmisel perioodil (1.04. – 30.09. 2006), tonni	316 218	312 359	3 860
- % EL kvoodist	48,9%	49,3%	29,8%

*2007.a on tarnekvoodina märgitud piimatööstuste kokkuost ning otseturustusena kogutootmise ja kokkuostu vahe ESA andmetel.

Allikas: PRIA

Euroopa Liidu poolt määratud piima tootmiskvoot on Eestile alates eelmisest majandusaastast kogumahus 646 368 tonni, millest 633 434 tonni on tarnekvoot ja 12 934 tonni otseturustuskvoot (tabel 2). Põllumajanduse Registreite ja Informatsiooni Ameti (PRIA) andmetel oli Eestis

2007. aasta 1. novembri seisuga 1393 piimakvoodi omanikku (1.11.2006 – 1596), kellest tarnekvoodi omanikke oli 1230 (1395) ja otseturustuskvoodi omanikke 367 (469) piimatootjat.

EL-i piima tootmiskvoodist täideti kuue kuuga 48,6%, kusjuures otseturustuskvooti täideti vaid 20,7% ulatuses kvoodimäärast ja tarnekvoot täideti 49,1% ulatuses. Eelmise aasta sama perioodiga võrreldes on piimatootjad jooksva kvoodiaastal piima tööstustele tarninud 1153 tonni ehk 0,4% vähem.

Piimatööstus

2007. aasta üheksa kuuga (jaanuarist septembrini) varusid piimatööstused kokku 453,3 tuhat tonni toorpiima, mida on 1,1% ehk 8,8 tuhat tonni vähem kui mullu samal ajavahemikul (tabel 1). Kusjuures piima kokkuost vähenes kokkuostuhinna tõustes. I kvartalis, võrreldes aasta varasema perioodiga piima kokkuost suurenes 0,9% (keskmine kokkuostuhind I kvartalis oli 3.86 kr/kg). II kvartalis vähenes kokkuostukogus -1,5% (3.87 kr/kg) ja III kvartalis vähenes -4,7% (4.16 kr/kg). Kokkuostukoguse vähenemist võis põhjustada farmisisesse tarbimise suurenemine, sest piimapulbrite kõrgete hindade tõttu oli kasulikum vasikatele joota toorpiima. Tööstusettevõtete poolt ostetud toorpiima koguse vähenemise tagajärjel vähenes 1,8%-punkti võrra tööstuslikult töödeldava toorpiima osakaal piima kogutoodangust 85,9%-le eelmise aasta 87,7%-lt. Varutud piima keskmine rasvasisaldus oli 4,0%. Toorpiima kvaliteedi kõrge tase püsib juba aastaid 2004. aastal saavutatud tasemel – eliit- ja kõrgemasse sorti arvati 96,3% varutud piimast ja esimesse sorti läks 3,2% piimast (2006.a 9 kuul vastavalt 95,5% ja 3,8%).

Piima kokkuostukoguse vähenemisega vähenes ESA andmetel ka enamike **piimatoodete toodang** (tabel 3). Kiire maailmaturu hinnatõusu ja sellest tuleneva Eesti ekspordihindade tõusu tõttu muutus ka tootmise struktuur (joonis 2) ning piimatööstuse tulusamateks toodanguartikliteks kujunesid aasta esimesel poolel lõssipulber ja või, aasta teisel poolel juust. Või ja lõssipulbri tootmismahud hakkasid kasvama 2006. aasta IV kvartalist, kuid 9 kuu võrdluses ei ületanud või tootmismahud tänava 9 kuul veel aastataguse perioodi kogust, vaid jäi 8,1% sellest väiksemaks. Lõssipulbri toodangumaht sellel perioodil suurenes aga tunduvalt kiiremini ning ületas aastatagust kolmandiku võrra. Samas hakkas juustutoodang 2006. aasta IV kvartalist vähenema ning kasvutendents algas alles 2007. aasta III kvartalis. 9 kuu võrdluses toodeti juustu tänava 12,4% vähem aastatagusest mahust.

2007. aasta 9 kuul suurenes peale lõssipulbri veel täispiimaasendaja tootmine (2,1 korda). Poole vähem toodeti täispiimapulbrit ja vähem toodeti ka mõningaid linnapiimatooteid. Eksporditoodete tootmise vähenemise põhjuseks võib pidada peale aprillisündmusi ekspordi vähenemist Venemaale, mis oli nende toodete peamine turg, aga ka piimatoodetele kolmandatesse riikidesse eksporditoetuste kaotamine EL-is. Piimapulbrite kogutoodang kokku oli aastatagusega võrreldes 672 tonni võrra väiksem – lõssipulbri ja TPA tootmise kasv (+2886 t) ei katnud täielikult teiste

pulbrite toodangumahu vähenemist nii (täispiimapulbri tootmine vähenes 2024 tonni ja vadakupulbri toodang 1115 tonni võrra), nagu see on olnud varasematel perioodidel.

Lõssipulbri tootmismahu kasv tulenes samas mahus suurenenud ekspordist (vt väliskaubanduse ptk) ja ka täispiimapulbri toodangu vähenemine tulenes ekspordi samaväärsest vähenemisest. Juustu tootmine vähenes aga kiiremini ekspordikoguste vähenemisest, kuid või eksport suurenes. Nende toodete ekspordi korvati otseselt siseturu arvelt, sest impordis kuigi suuri muutusi nende toodete osas aasta võrdluses ei toimunud. Seega või ja vähemal määral ka juustu pakkumine siseturul 9 kuul vähenes, mis tõi kaasa või jaehinna teiste piimatoodete jaehindadest kiirema tõusu (vt hindade ptk).

Tabel 3

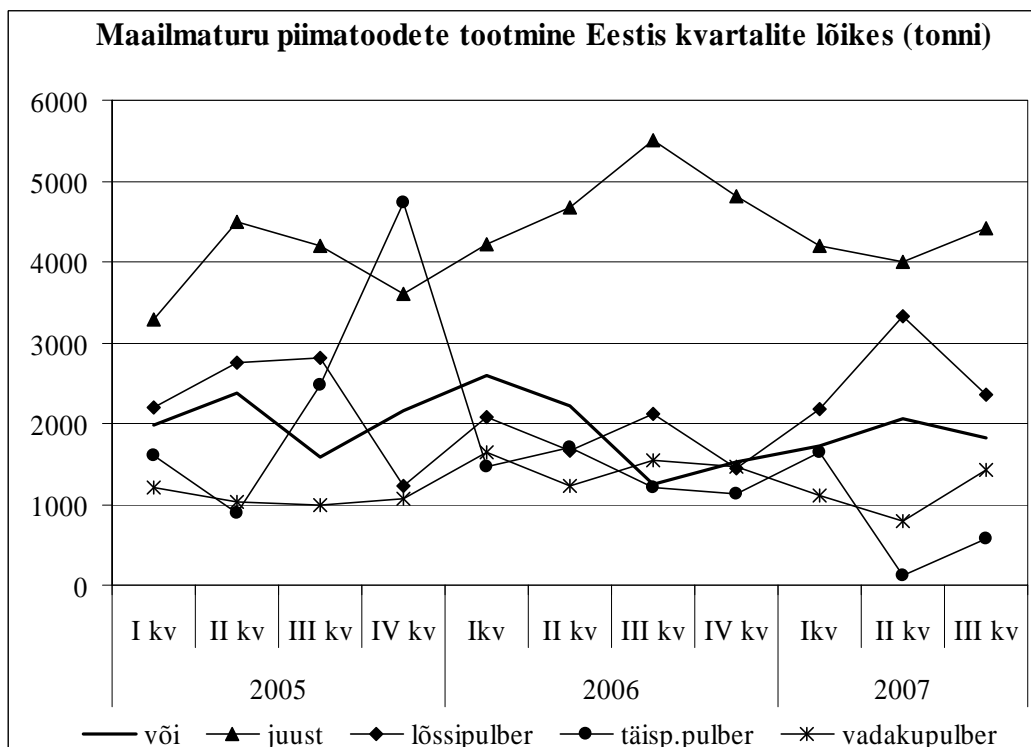
Piimatööstuste toodang 2005 – 2007. aastate 9 kuul (tonnides)

	2005 9 kuud	2006 9 kuud	2007 9 kuud	Muutus	
				9 kuud '07 - 9 kuud '06 +, - kogusena	9 kuud '07/ 9 kuud '06, +, - %
Või	5938	6075	5583	-492	-8,1
Rasvane juust	12000	14390	12606	-1784	-12,4
Pastöriseeritud piim	54925	71731	62489	-9242	-12,9
Lõssi-vadakupulber ja TPA	11469	11107	12878	1771	15,9
sh lõssipulber	7769	5858	7855	1997	34,1
vadakupulber	3221	4437	3322	-1115	-25,1
TPA	450	812	1701	889	2,1 korda
Täispiima- ja koorepulber	4972	4370	2346	-2024	-46,3
Jäätis	8618	9913	9191	-722	-7,3

Allikas: ESA

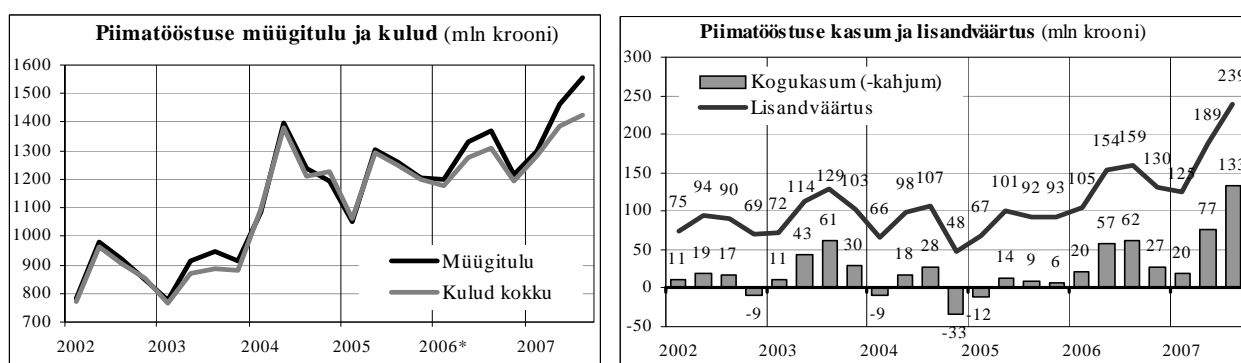
Siseturutoodetest vähenes ESA kiirstatistika andmetel jäätise (-7,3%) ja pastöriseeritud piima toodang (-12,9%). Pastöriseeritud piima toodangu vähenemist põhjustas selle ekspordi vähenemine. Ekspordis on suurenenud kõrgema lisandväärtusega toodete (jogurtid, kohupiimakreemid) kogused, kuid mille kohta kvartaalsed tööstustoodangu näitajad puuduvad. Samas on suurenenud kiiresti ka nende toodete import Poolast.

Piimatööstuse majanduslik tegevus oli 2007. aasta esimeses kolmes kvartalis väga edukas. Esimese kolme kvartali **müügitulu** ulatus 4,3 miljardi kroonini, mis teeb kolme kvartali keskmiseks müügitulu kasvaks eelmise aastaga võrreldes üle 10%, sealjuures III kvartalis oli müügikäibe kasv kiireim ning ulatus ligi 14%-ni (joonis 3).

Piimatööstuse **kasum** ja **lisandväärtus** jõudsid III kvartalis rekordilistele tasemetele. Piimatööstuse kasum III kvartalis oli 133 mln krooni ning lisandväärtus 239 miljonit krooni (joonis 3). Hoolimata sellest, et 2006. aasta kasum ja lisandväärtus olid varasemaga võrreldes tunduvalt suuremad, oli esimese kolme kvartali kasumi ja lisandväärtuse aastakasv väga kiire vastavalt 49% ja 31%.

Joonis 3

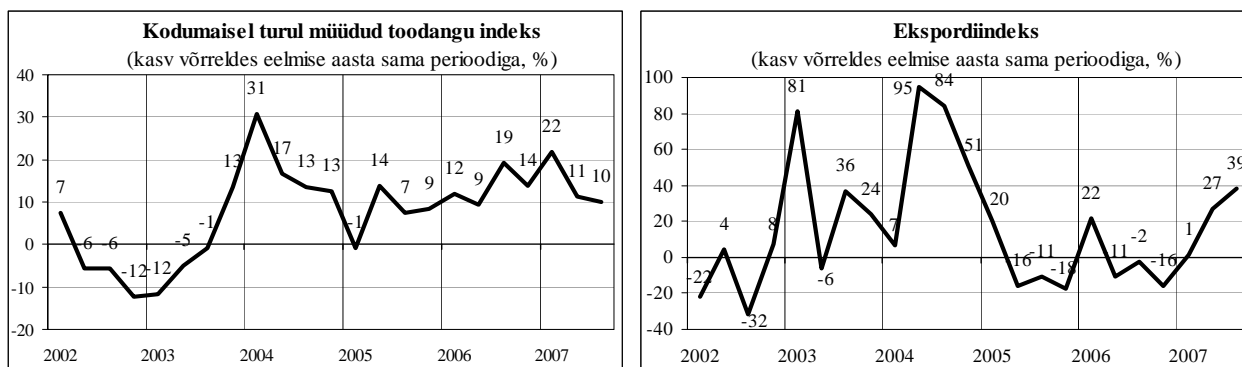

Allikas: ESA

Piimatööstuse viimaste kvartalite heade majandustulemuste põhjuseks on eelkõige olnud toodangu hindade kiire kasv nii koduturul kui eksporditurgudel. Ekspordiindeks kasvas III kvartalis 39% võrreldes eelmise aasta sama perioodiga. Kodumaisel turul müüdnud toodangu indeksi

kasv aasta algusega võrreldes mõnevõrra aeglustus, kuid ulatus siiski 10%-ni (joonis 4). Piimatööstuse toodangu mahuindeks aga toodangu kasvu kolmandas kvartalis ei näidanud – piimatööstuse toodang alanen kolmanda kvartali keskmisena 0,1% (joonis 5). Seega nii kodumaisel turul müüdü toodangu indeks kui ka ekspordiindeks, mis mõõdavad müügi mahtu jooksevhindades, kajastavad käesoleva aasta kolmandas kvartalis eelkõige hinnatõusu. Oktoobris ja novembris jätkus esialgsel andmetel toodangu langus ning hinnatõus kiirenes veelgi.

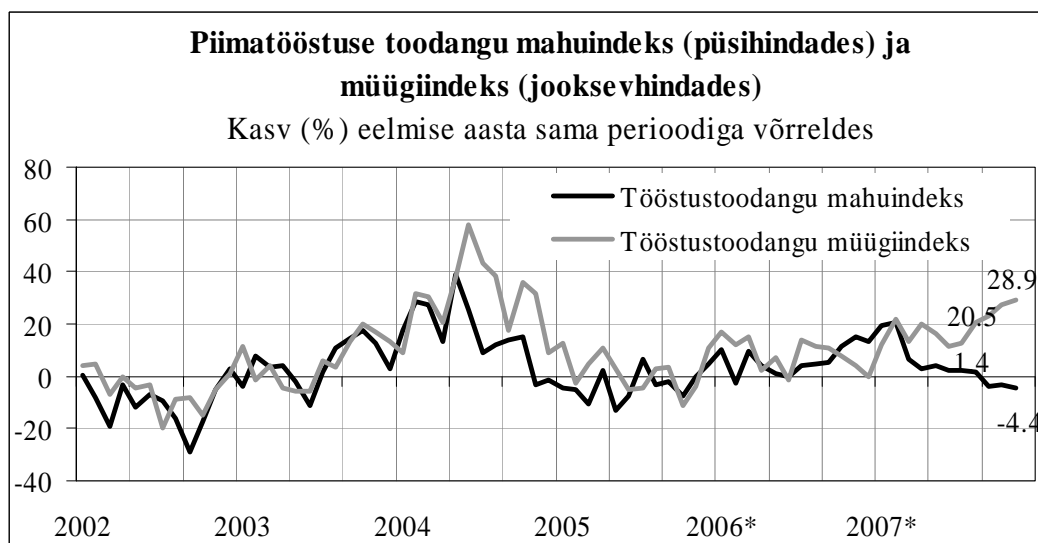
Joonis 4

Allikas: ESA

Kulude kasv piimatööstuses on samuti kolmandas kvartalis mõnevõrra kiirenenud. Esi-mese kolme kvartali keskmine kulude kasv ulatus 8,8%-ni. III kvartali kulude kasv oli 9%. Seega jääb kulude kasv tunduvalt alla müügitulude kasvule. Kui varasemates kvartalites on kulude ja müügitulude kasv olnud ligilähedaselt sarnase kiirusega, siis viimases kahes kvartalis on kulude kasv olnud aeglasem kui müügitulude kasv (joonis 3).

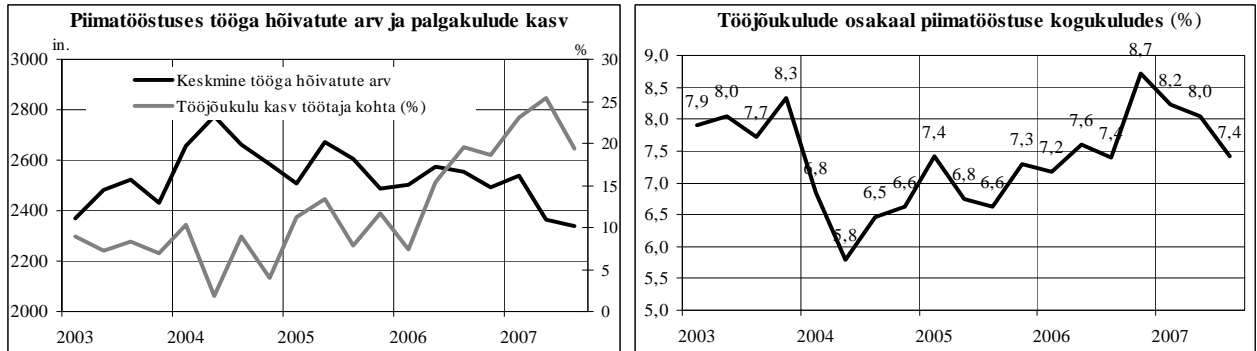
Joonis 5

Allikas: ESA

Kulude kasvu aeglustumise üheks mõjutajaks kolmandas kvartalis oli aeglustunud tööjõukulude kasv. Kui esimesel poolaastal ulatus tööjõukulude kasv töötaja kohta 24%-ni, siis III kvartalis aeglustus tööjõukulude kasv töötaja kohta 19%-ni (joonis 6). Viimasest võib järeldada, et palgakasvu surve piimatööstuses hakkab järele andma. Samuti on tööjõukulude osakaal piimatööstuse kogukuludes tunduvalt alanenud. Kui I poolaastal ületas tööjõukulude osakaal kogukuludes 8%, siis III kvartalis moodustas tööjõukulude osakaal 7,4%. Töötajate arv piimatööstuses, mis on viimastel aastatel järjepidevalt alanenud, langes ka kolmandas kvartalis.

Joonis 6

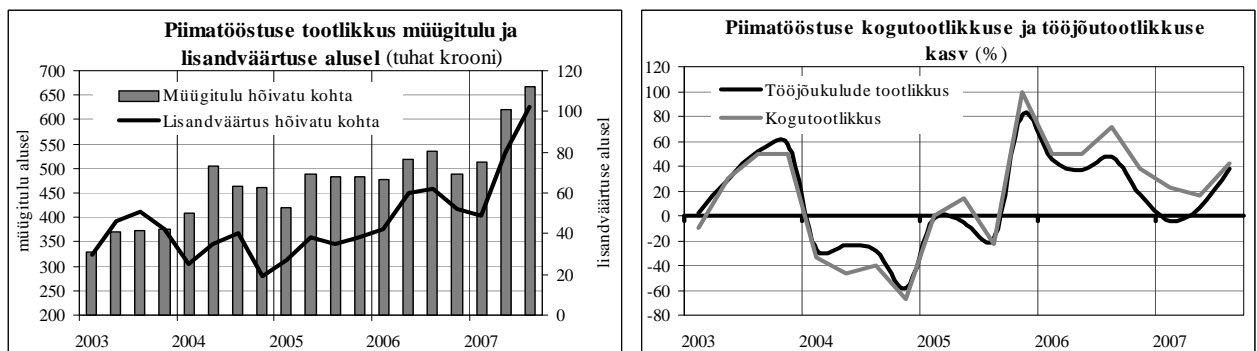

Allikas: ESA

Tänu kulude kasvu aeglustumisele, töötajate arvu kahanemisele ja kiirele müügi ning kasumi kasvule on tootlikkuse näitajad piimatööstuses III kvartalis paranenud (joonis 7). Müügitulu ja lisandväärtuse alusel arvatud tootlikkuse tase hõivatu kohta tõusis kolmandas kvartalis järjekordsele rekordtasemele. Võrreldes näiteks 2003. aasta algusega oli III kvartalis registreeritud müügitulu hõivatu kohta kaks korda kõrgem. Lisandväärtus hõivatu kohta kasvas samuti kiiresti ja ületab 2003. aasta alguse taset koguni üle kolme korra. Sellised arengud on väga positiivsed ning viitavad tootmise efektiivsuse tõusule, tootmistehnoloogia muutusele ning tootmise kapitalimahukuse kasvule.

Kulude baasil arvatud tootlikkuse näitajad (tööjõukulude tootlikkus ja kogukulude baasil arvatud kogutootlikkus), mille kasv I poolaastal kiiresti aeglustus, on III kvartalis taas tõusule pöördunud.

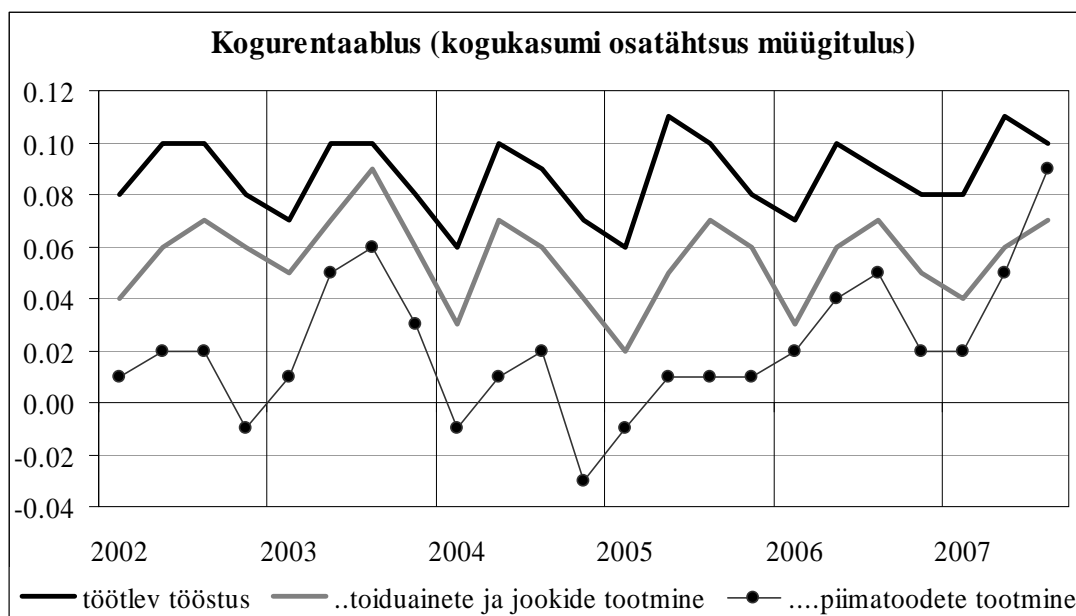
Joonis 7

Allikas: ESA

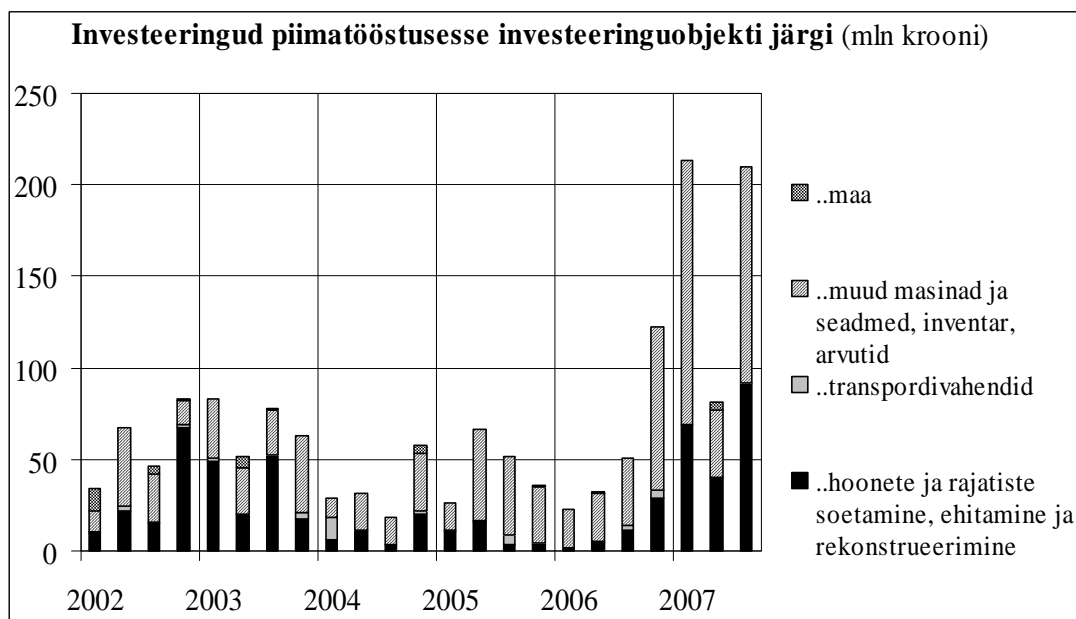
Piimatööstuse majandusliku seisu tugevust näitab ka kogurentaabluse võrdlus kogu toiduainetetööstusega ning töötleva tööstusega. Piimatööstuse kasumi osatähtsus müügitulus (e. kogurentaablus) moodustas 2007. aasta III kvartalis 9% (joonis 8). Esmakordselt oli piimatööstuse kogurentaablus kõrgem toiduainetetööstuse kogurentaablusest. Töötleva tööstuse kasumi osatähtsus müügitulus moodustas 10%.

Joonis 8

Allikas: ESA

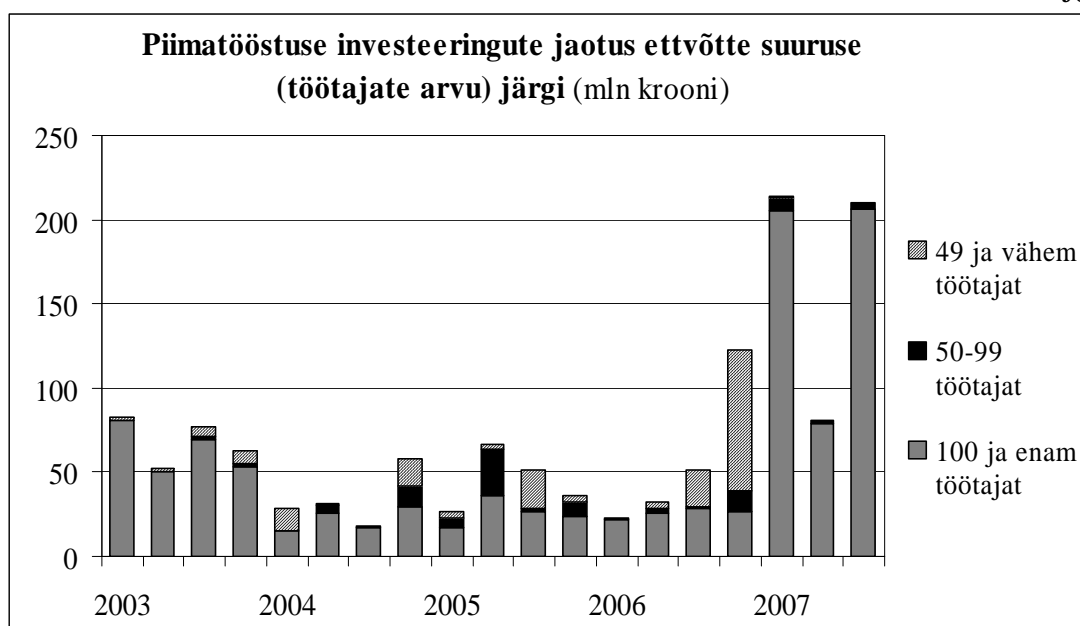
Joonis 9

Allikas: ESA

Piimatööstuse investeeringud ulatusid III kvartalis järjekordselt üle 200 miljoni krooni, nagu ka I kvartalis (joonised 9 ja 10). Esimese kolme kvartali investeeringud summaarselt ületavad 2006. aastal terve aasta jooksul tehtud investeeringuid rohkem kui kaks korda. Ligi 60% investeeringutest on tehtud masinatesse ja seadmetesse. Erinevalt eelmisest aastast tegid investeeringuid peamiselt 100 ja enama töötajaga ettevõtted. Jõudsalt kasvanud investeeringud on ilmselt ka üheks põhjuseks kasvanud tootlikkusele.

Joonis 10

Allikas: ESA

Hinnad

Piimatoodete maailmaturul hakkasid pulbrite hinnad 2007. aasta teisel poolel langema, vöil püsis hind III kvartalis veel stabiilne, kuid juustul liikusid hinnad tõusu suunal kuni aasta lõpuni välja (tabel 4, joonised 11-14).

Lõssipulbri hulgihind maailmaturul tõusis EL-i suuremates tootjariikides kuni 2007. aasta augustini (augusti hind Hollandis ja Saksamaal 56.50 kr/kg) ja hakkas siis kiiresti langema (joonis 11). Detsembriks langes lõssipulbri hind tagasi 2006. aasta III kvartali keskmisele tasemele, mida võib pidada 2003-2006. aastate stabiilseks hinnatasemeks. USA-s oli kõrgeim hind juulis (56.42 kr/kg), kuid hinnalangus on olnud EL-i riikidest aeglasem ning 2007. aasta detsembris oli lõssipulbri hulgihind (49.51 kr/kg) Euroopa hinnast 27% kõrgem ja tunduvalt kõrgem ka 2006. aasta III kvartali madalseisu hinnast (+75%). 2007. aasta 9 kuu keskmine hind oli EL-is aga perioodi sisse jäänud hindade kõrgtaseme tõttu üle 1,5 korda kõrgem ja USA-s 1,9 korda kõrgem aastataguse sama perioodi hindadest. Hindade kõrgperioodil, 2007. aasta III kvartalis ületasid keskmised hinnad 2006. aasta sama perioodi hindu aga 68%.

Täispiimapulbri hulgihind on aasta jooksul teinud läbi peaaegu sama arengu kui lõssipulbri hind, kuid viimase poolaasta hinnalangus on olnud veidi aeglasem (joonis 12). Kui lõssipulbri hind langes detsembriks Hollandis ja Saksamaal III kvartali keskmise suhtes 40%, siis täispiimapulbri hinnalangus oli 20%. Aastane hinnatõus III kvartalite hinnavõrdluses ulatus samuti 70%-ni (lõssipulbril 68%). Aeglasema hinnalanguse tõttu oli 2007. aasta detsembris täispiimapulbri hind veel 33% kõrgem 2006. aasta III kvartali keskmisest hinnast (2003-2004 stabiilne hinnatase). USA-s oli hinnatõus aasta jooksul ja ka hinnalangus 2007. aasta teisel poolel aeglasem kui EL-is ning hinnatase EL-iga 2007. aasta detsembriks ühtlustus (49 kr/kg). 2007. aasta III kvartali keskmine hind oli USA-s 64% ja 9 kuu keskmine 35% kõrgem vastavatest aastataguste perioodide hindadest.

Või kõrgeim hinnatase oli EL-is 2007. aasta septembris (70.25 kr/kg Saksamaal, joonis 13). 2007. aasta III kvartali keskmised hinnad olid Hollandis 71% ja Saksamaal 77% ning 9 kuu keskmised 30% ja 34% kõrgemad aastatagustest vastava perioodi hindadest. 9 kuu keskmine hind ületas aastataguse perioodi hinda 30-34%. USA-s püsis või hulgihind suhteliselt stabiilne: 2007. aasta III kvartali ja 9 kuu keskmine hind oli vaid vastavalt 3,7% ja 4,8% vastavatest aastataguste perioodide keskmisest hinnast kõrgem. 2007. aasta lõpus oli või hind Saksamaal ja Hol-

Tabel 4

Piimatoodete hulgihinnad Hollandis, Saksamaal ja USA-s 2005-2007. aastal
(III kvartali ja 9 kuu keskmised, kr/kg)

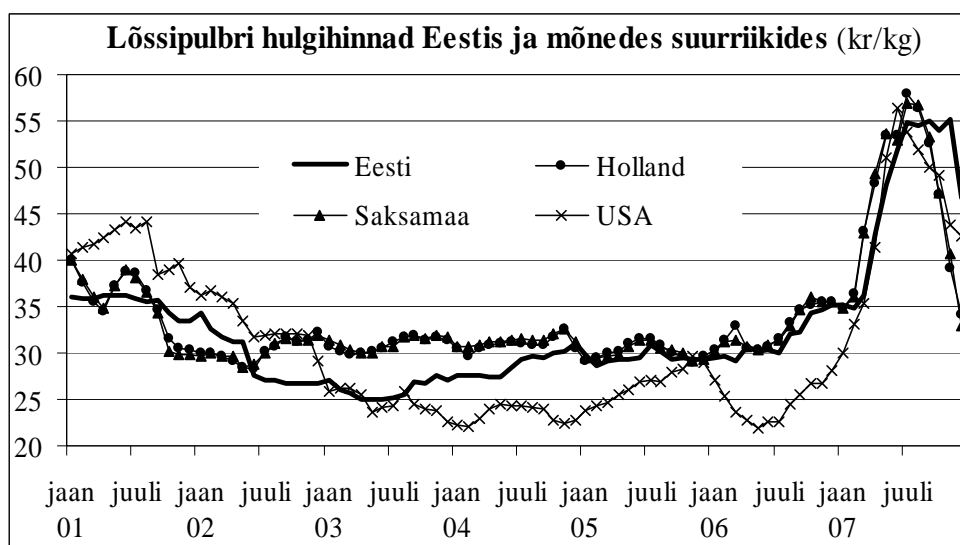
	III kv 2005	III kv 2006	III kv 2007	dets 2007	9 kuud 2005	9 kuud 2006	9 kuud 2007
PIIMAPULBER							
Holland	37.50	36.46	61.02	49.29	37.67	36.68	51.77
Saksamaa	37.89	37.21	63.63	48.50	37.84	37.03	53.10
USA keskmine	39.58	33.88	55.64	49.51	37.21	34.49	46.67
LÖSSIPULBER							
Holland	30.82	33.17	55.60	34.11	30.42	31.75	48.47
Saksamaa	30.77	32.99	55.60	32.86	30.30	31.48	48.47
USA keskmine	27.29	24.17	51.91	42.50	25.90	23.96	44.79
VÕI							
Holland	43.24	38.80	66.34	46.94	44.28	39.48	51.27
Saksamaa	42.77	38.36	67.96	50.07	43.57	39.20	52.65
USA keskmine	47.76	34.90	36.20	32.24	43.35	34.06	35.68
JUUST							
Saksamaa Edam	43.58	45.69	60.14	65.25	44.17	45.77	50.99
Inglise Cheddar	48.61	45.59	66.57	66.56	48.43	46.67	53.59
Poola Gouda/Edam	41.29	43.00	55.26	67.56	42.71	43.72	48.52
USA Cheddar	57.42	52.06	59.71	59.59	55.87	54.27	55.05

Allikas: ZMP

landis 28% ning USA-s 11% madalam 2007. aasta III kvartali keskmisest ning on praegu pea-aegu 2002-2004. aastate stabiilsema perioodi hindade tasemel.

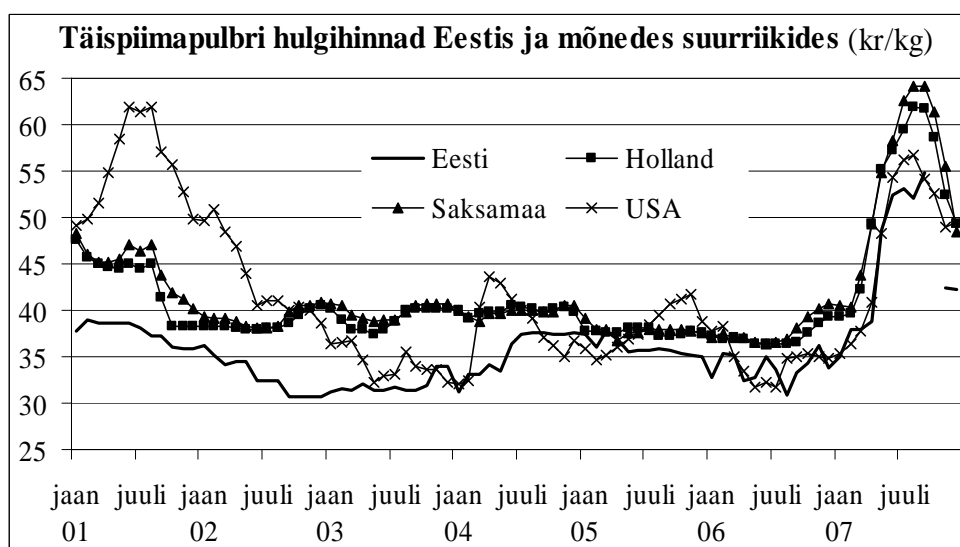
Piimatööstuse jaoks olid positiivsed arengud 2007. aasta teises pooles vaid juustu maailmaturul (joonis 14). Juustu hinnad tõusid pulbrite ja või hindadest küll aeglasemalt, kuid hinnatõus on jätkunud kuni 2007. aasta lõpuni. 2007. aasta III kvartalis olid hinnad EL-is olenevalt juustusordist 28-46% ja 9 kuu võrdluses 11-15% kõrgemad vastavatest aastataguse perioodi hindadest. USA-s oli hinnatõus aeglasem – vastavalt 15% ja 1,4%. Aasta lõpuks jätkus Edami ja Gouda hindades üsna kiire tõus, kuid Cheddar-tüüpi juustu hind püsis III kvartali keskmisel tasemel.

Joonis 11

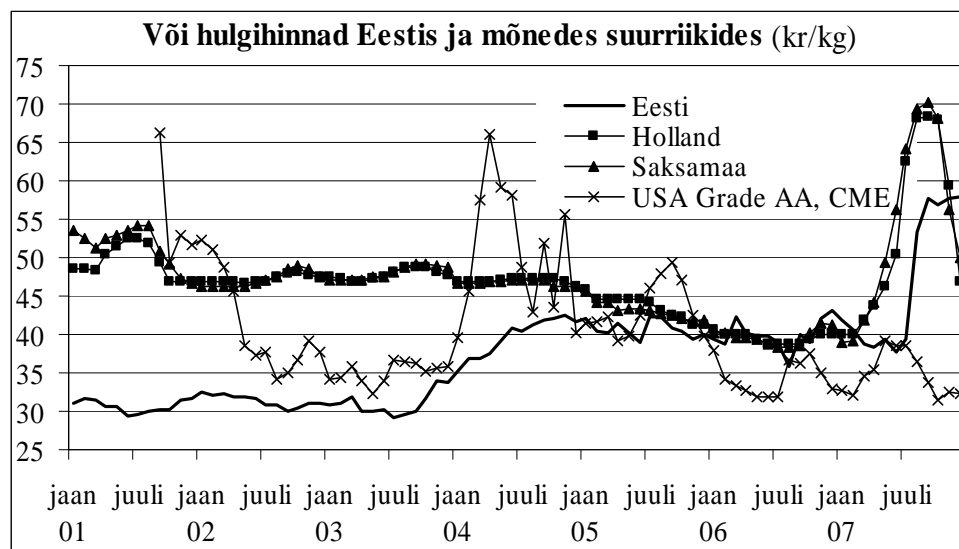

Allikas: EKI, ZMP

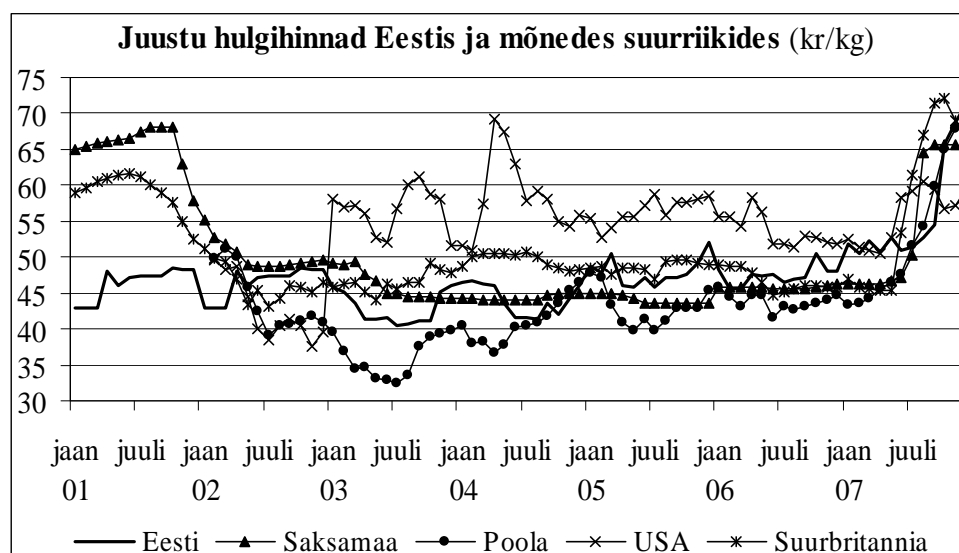
Joonis 12

Allikas: EKI, ZMP

Allikas: EKI, ZMP

Allikas: EKI, ZMP

Piimatoodete maailmaturu muutuste mõjud kajastuvad ka Eesti piimatööstusettevõtete **tööstusest väljamüügi- ja ekspordihindades**: pulbrite hinnad püsisid kõrgtasemel 2007. aasta III kvartalis ja hakkasid seejärel langema. Või ja juustu ning sisetootodete hinnatõus jätkus aasta lõpuni (tabel 5, joonis 15).

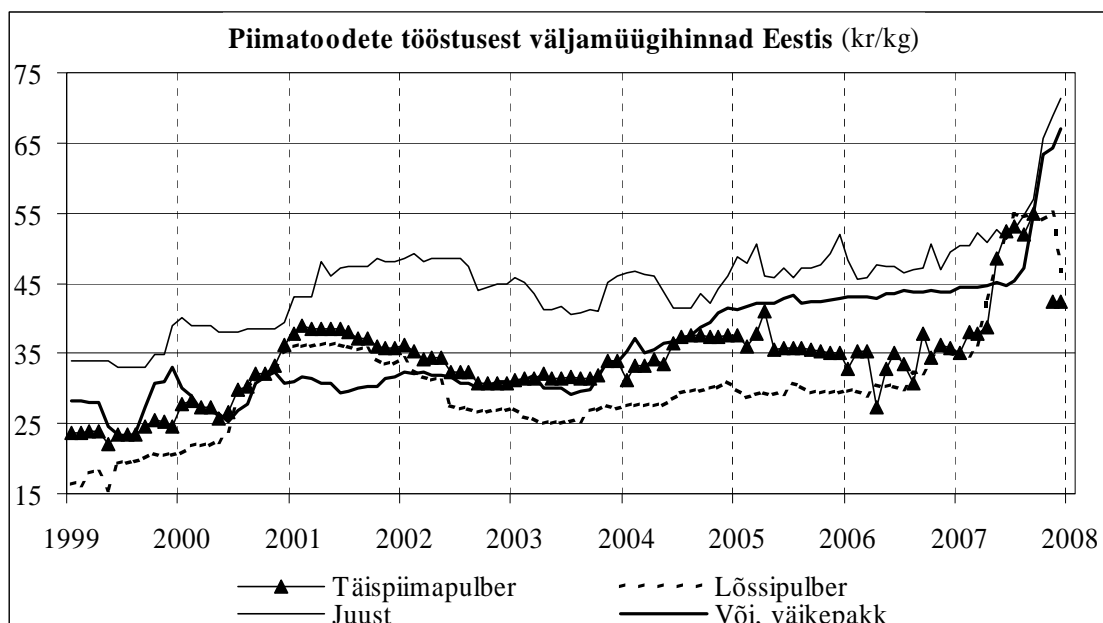
Järsemad hinnamuutused toimusid aasta jooksul *lõssipulbri* väljamüügihinnas. Hinna maldalseisust 2006. aasta juulis (30.03 kr/kg) tõusis lõssipulbri tööstusest väljamüügihind 83% kõrgtasemele 2007. aasta septembris (55.03 kr/kg), kusjuures järsem hinnatõus jäi 2007. aasta 9 kuusse (+58%). Keskmise väljamüügihind 2007. aasta III kvartalis ja 9 kuul oli vastavatest aastatagustest perioodidest 74% ja 50% kõrgem. Ekspordihinna tõus oli analoogne (+70% ja 51%). Aasta lõpu-

kuul oli hinnalangus III kvartali keskmise suhtes 15% ning langus uuel aastal tõenäoliselt jätkub. 2007. aasta detsembris oli lõssipulbri väljamüügihind Eestis (46.75 kr/kg) veel 38% kõrgem kui Hollandis ja Saksamaal samal ajal.

Täispiimapulbri hinnamuutused olid sarnased lõssipulbrile. Väljamüügihinna madalseisust 2006. aasta augustis (30.82 kr/kg) tõusis hind 78% kõrgtasemeni 2007. aasta septembris (54.87 kr/kg) ning 2007. aasta 9 kuu jooksul olnud järsem hinnatõus oli 57%. Keskmise väljamüügihind 2007. aasta III kvartalis ja 9 kuul oli vastavatest aastatagustest perioodidest 56% ja 37% kõrgem. Ekspordihinna tõus oli antud perioodidel väljamüügihinna tõusust veidi erinev (+59% ja 22%). Aasta lõpukuul oli hinnalangus III kvartali keskmise suhtes 20% ning väljamüügihind (42.27 kr/kg) langes allapoole Hollandi ja Saksamaa hinnataset (49 kr/kg).

25-kiloses pakendis monoliitvõi aastane hinnatõus oli III kvartalite võrdluses 35% ja 9 kuu võrdluses 24%. Samas oli siseturule müüdava väikepakendis või tööstusest väljamüügihind vastavalt 12% ja 6% kõrgem kui aasta tagasi. Või ekspordihind oli III kvartalis 58% ja 9 kuu keskmine 24% kõrgem varasema aasta vastavate perioodide hinnatasetest. Kuigi Euroopas hakkas 25 kg plokkvõi hind IV kvartalis langema, jätkus Eestis või hinna tõus. Detsembris oli plokkvõi hind 19% ja väikepakendis või hind 36% kõrgem III kvartali keskmisest hinnast. Plokkvõi tööstusest väljamüügihind detsembris (57.88 kr/kg) ületas Hollandi ja Saksamaa hindu (47-50 kr/kg) 18%.

Joonis 15

Allikas: EKI

Soodne olukord püsib tootjate jaoks juustuturul. Edam-tüüpi juustu tööstusest väljamüügihinna tõus on olnud vaadeldud perioodil aeglasem kui pulbritel ja võil ning hinnatõus Eestis aasta lõpukuudel isegi kiirenes. Keskmise väljamüügihind 2007. aasta III kvartalis ja 9 kuul oli vastavatest aastatagustest perioodidest 13% ja 8% kõrgem. Ekspordihinna tõus oli antud perioodidel ana-

loogne väljamüügihinna muutusele (+13% ja +9%). Juustu väljamüügihinna kiire tõus jätkus ka IV kvartalis. Detsembris oli hind (71.45 kr/kg) 36% kõrgem III kvartali keskmisest ning ületas 6%-ga Edam-tüüpi juustude hindu Saksamaal ja Poolas.

Tabel 5

Piimatoodete tööstusest väljamüügi- ja ekspordihindade muutus Eestis 2005-2007.aastail
(tööstusest väljamüügi /ekspordihind; III kvartali ja 9 kuu keskmised, kr/kg, piimal kr/l)

	III kv 2005	III kv 2006	III kv 2007	dets 2007	9 kuud 2005	9 kuud 2006	9 kuud 2007
Piimapulber	35.73/ 33.83	34.02/ 32.22	53.06/ 51.11	42.27	36.73/ 34.09	33.47/ 33.66	45.76/ 41.01
Lõssipulber	30.23/ 26.97	31.46/ 30.75	54.76/ 52.33	46.75	29.56/ 28.57	30.80/ 30.13	46.07/ 45.52
Juust Edam	46.39/ 41.86	46.84/ 45.03	52.71/ 51.08	71.45	47.37/ 42.15	47.32/ 45.54	51.04/ 49.62
Või, 82%, 25 kg	40.75/ 40.50	38.30/ 31.76	51.76/ 50.21	57.88	40.96/ 35.65	39.41/ 29.01	44.11/ 36.09
Või, väikepakk ~200g	42.75	43.77	49.13	66.94	42.21	43.43	46.07
Piim 2,5%	5.53	5.54	6.16	8.18	5.57	5.54	5.85
Piim 3,5%	6.25	6.26	6.80	8.79	6.26	6.25	6.63
Kodujuust, 4% lisandita	26.62	27.37	31.98	35.99	26.51	27.14	29.78

Allikad: EKI, PM Kaubanduspoliitika büroo

Siseturule müüdavate toodete tööstusest väljamüügihinnad tõusid võrreldes maailmaturu-toodetega vaadeldud perioodil suhteliselt vähem, kuid IV kvartalis siseturutoodete hinnatõus kiirenes. Kiiremini kallinesid 9 kuuga *joogipiimad*, 2,5%-lise ja 3,5%-lise rasvasusega joogipiima väljamüügihinnad olid III kvartalis vastavalt 11% ja 8,6% ning 9 kuu keskmised 6% kõrgemad 2006. aasta vastavate perioodide keskmistest. Kiirem joogipiimade hinnatõus algas 2007. aasta IV kvartalis, mil joogipiimad kallinesid 29-33% III kvartali keskmiste suhtes. 4%-lise rasvasusega *kodujuustu* keskmine tööstusest väljamüügihind oli III kvartalis 16,8% ja 9 kuul 9,7% kõrgem mullustest vastavate perioodide hindadest ning kodujuustu kallinemine jätkus ka IV kvartalis (12,5% dets/IIIkv).

Piimatoodete **jaehindade** tõusu tempo oli ligilähedane tööstusest väljamüügihindade tõusule, kus 9 kuu suhteliselt mõõdukas hinnatõus siseturul muutus IV kvartalis järsult kiirenevaks (tabel 6). Kuivõrd maailmaturul hakkasid hinnad langema ja toorpiima hind tõusma, siis korvataksegi tooraine kallinemist siseturu jaehindade tõusu abil. Ekspordinõudlus püsib hea esialgu veel võile ja juustule ning nende müük on orienteeritud rohkem välisurgudele. Pakkumise vähenemi-

sega siseturul väheneb hinnasurve ka nende toodete jaehindades. 2007. aasta III kvartalis võrreldes aasta varasema perioodiga kallinesid piimatooted kauplustes 4-16% vahemikus ja 9 kuul 2-12% vahemikus. Kiiremini kallinesid kodujuust (vastavalt 16% ja 12%) ja juust (14% ja 11%). Või kallines nimetatud perioodil veel vähe (7% ja 4%), kuid kiireim hinnatõus oli või jaehinnas IV kvartalis, kus jaehind detsembris (100.18 kr/kg) ületas III kvartali keskmist 36%. Peaaegu samas tempos jätkas IV kvartalis kallinemist 2,5%-line joogipiim (32% dets/III kv), mis III kvartalite võrdluses oli kallinenud aastaga vaid 13%. Detsembris tõusid piimatoodete jaehinnad siseturul III kvartali suhtes 12-36%. Madalaim hinnatõus oli kodujuustul (12%) ja keefiril (15%). Juust ja koor kallinesid 23%.

Tabel 6

Piimatoodete jaehindade muutus Eestis 2005-2007. aastail
(III kvartali ja 9 kuu keskmised, kr/kg, piimal kr/l)

	III kv 2005	III kv 2006	III kv 2007	dets 2007	9 kuud 2005	9 kuud 2006	9 kuud 2007
Juust Edam	83.60	86.07	98.21	121.15	82.80	85.61	95.06
Või, väikepakk ~200g	65.81	68.74	73.55	100.18	65.13	68.46	71.07
Hapukoor	20.39	20.62	21.66	26.82	20.38	20.57	21.02
Kohvikoor	20.59	20.57	22.18	27.32	20.64	20.73	21.38
Kodujuust	40.45	41.65	48.44	54.19	40.43	41.09	46.09
Piim 2,5%	7.55	7.48	8.42	11.14	7.54	7.46	7.93
Piim 3,5%	9.23*	9.60*	9.95*	12.67*	9.05*	9.36*	9.88*
Keefir	9.14	9.17	10.07	11.56	9.10	9.05	9.66

* Purepakendis piima jaehind Tallinna supermarketite keskmisena
Allikas: EKI

Piimatoodete jaehinnad on tõusnud ka teistes EL-i liikmesriikides ning hinnatõus kiirenes 2007. aasta IV kvartalis sealgi. Teiste Euroopa riikide pealinnadega võrreldes on piimatoodete jaehinnad Tallinna elurajoonides asuvates **supermarketites** enamasti kõrgemad kui uutes (Eestiga koos liitunud) EL-i liikmesriikides, kuid madalamad vanade EL-i riikide pealinnade suurte kaupluste hindadest (tabel 7, joonised 16-18). 2007. aasta IV kvartali hinnatõus on aga Tallinna supermarketites olnud paljude piimatoodete osas kiirem kõigist võrdluslinnade jaehindade tõusudest. Edam/Gouda tüüpi juustu jaehind oli Tallinnas detsembris (118.36 kr/kg) kõrgeim kõigi teiste võrdluspealinnade supermarketite müügihindadest. Tallinna juustu hinnale järgnesid detsembris Riia (117.55 kr/kg) ja Berliin (113.98 kr/kg) ning odavaim hind oli Varssavis ja Vilniuses (95 kr/kg).

Tabel 7

Piimatoodete jaehinnad Euroopa pealinnade supermarketites 3.-9. sept. 2007.a (kr)

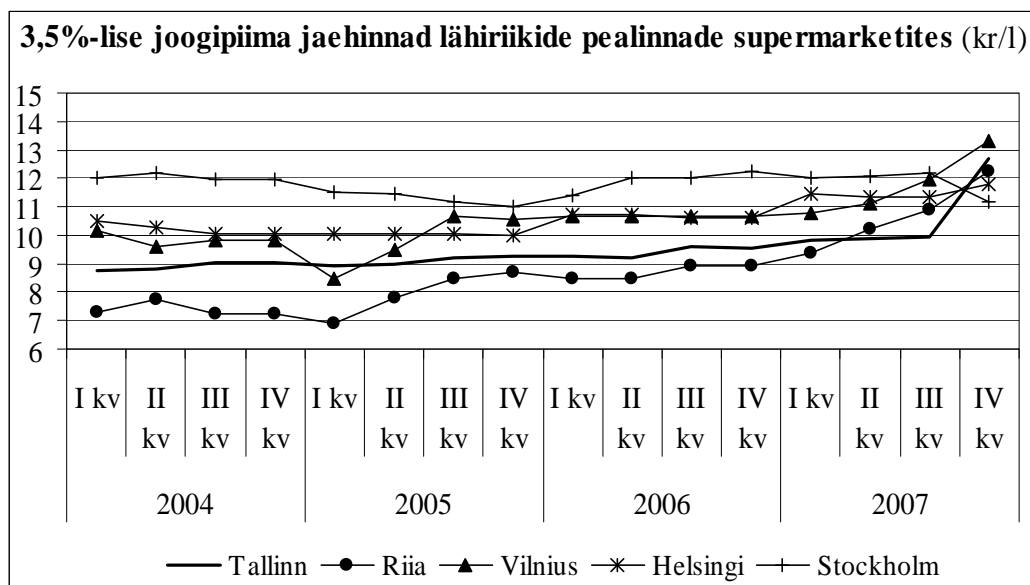
Toode	Piim, 3,5%	Või,80- 82,5%	Juust, Edam, Gouda	Kohvi- koor, 10%	Virsi- kujogurt	Maitse- tamata jogurt	Zott, Danone topsi- jogurt	Valge- hallitus- juust Brie President
Kogus	1 liiter	200g	1 kg	0,2 liitrit	1 kg	0,5 kg	125g	1 kg
Tallinn	9.95	15.38	93.99	4.40	19.57	10.17	3.50	209.45
Riia	10.91	14.25	79.92	7.12	20.04	11.13	4.45	162.08
Vilnius	11.96	16.09	78.62	10.06	18.94	14.44	8.97	135.75
Varssavi	9.20	13.09	69.23	6.84	x	8.14	3.52	118.44
Praha	9.63	13.50	86.60	9.90	28.16	8.76	4.77	137.17
Bratislava	10.99	17.92	91.60	10.31	30.55	12.49	3.41	149.73
Budapest	11.34*	22.52	83.95	x	x	14.91	3.85	x
Helsingi	11.32	17.00*	124.05	10.40*	23.63	12.59	5.77	208.36
Berliin	12.99	18.53	117.58	7.98*	30.04	7.25	4.69	x
Amsterdam	13.04	17.11	84.07	3.62	25.24	8.61	x	138.47
Stockholm	12.18	24.19	83.24	15.01*	21.52	13.34	5.39	116.60

***Riia:** Mertingeri jogurt; **Varssavi:** kohvikoor 12%, Danone jogurt; **Praha:** virsikujogurt 150g, ümberarvutus maitsestatamata jogurt 150g; **Budapest:** piim 2,8%, virsikujogurt 150g, maitsestatamata jogurt 200g; **Helsingi:** kohvikoor 19%, või 500g ü.a.; **Berliin:** maitsestatamata jogurt ü.a. 150g ja virsikujogurt 500g; **Stockholm:** kohvikoor 12%.

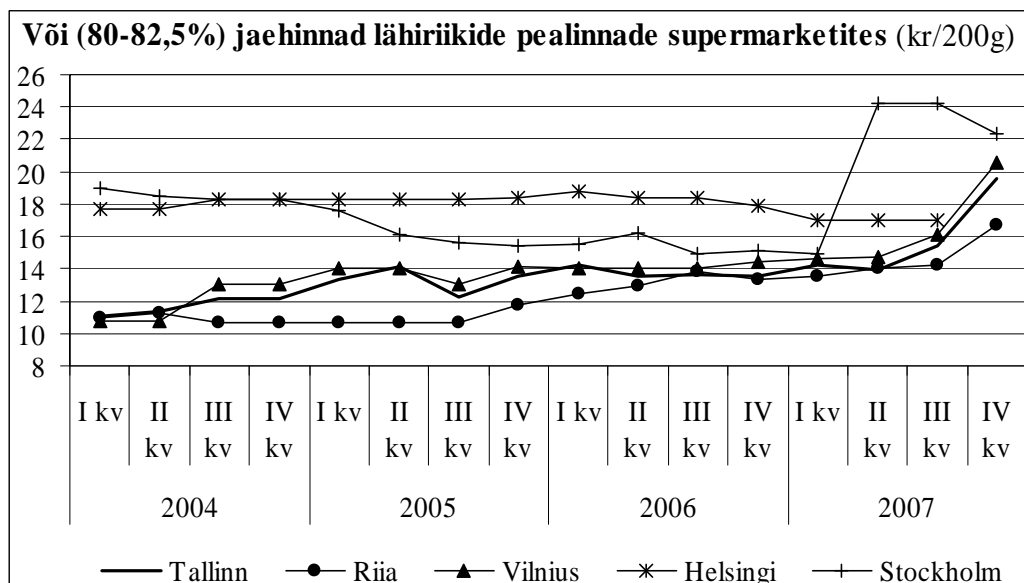
Ümberarvutused erinevatelt pakendi suurustelt (kasutatud on lähima suurusega pakendi hindasid)

Allikas: EKI

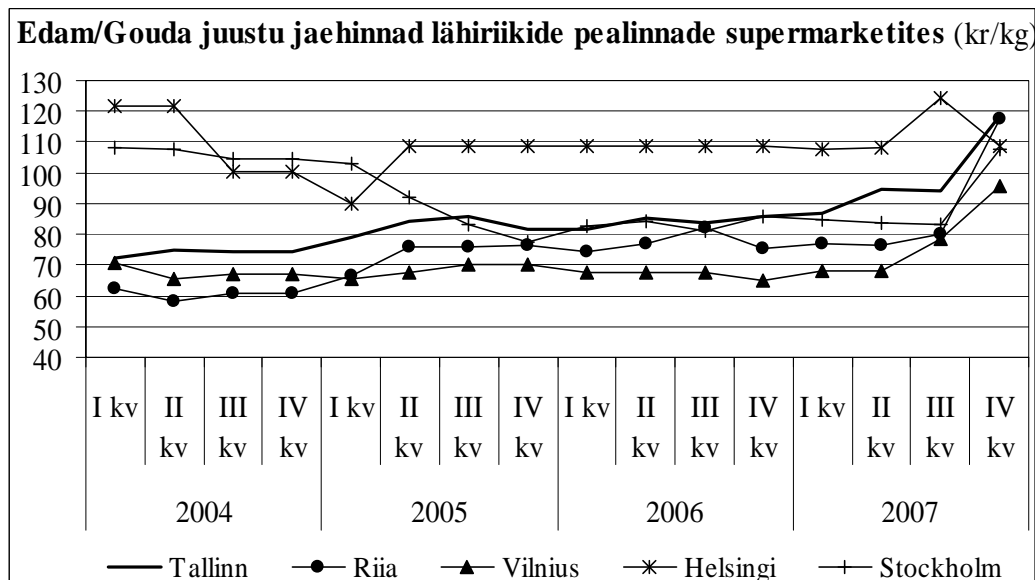
Joonis 16

Allikas: EKI

Allikas: EKI

Allikas: EKI

2007. aasta piimaturu olukorra mõju maailmas, kus maailmatootodete hinnad on pakumise vähenemise ja nõudluse kasvu tagajärjel kiiresti tõusnud, jõudis aasta keskel ka piimatootjatele makstava **toorpiima hinnani** (joonised 19, 20, 21 ja 22, tabel 8). Tabel 8 andmetest nähtub, et toorpiima hinnad on tõusnud kogu maailmas. Isegi Uus-Meremaal, kus piimatootmisel on madalaim omahind, oli tänava III kvartalis kokkuostuhind 73% kõrgem aastatagusest, mis on ka kiireim hinnatõus vaatluse all olevate riikide seas. USA-le kuulus 64%-lise hinnatõusuga samal perioodil teine koht. Euroopa Liidu suurriikidest on piima kokkuostuhind kiiremini tõusnud III kvartalite võrdluses Saksamaal (32%). Baltikumis tõusis kokkuostuhind kiiremini senini madalaima hinnatasemega Leedus (+18%). Lätis tõusis toorpiima hind 14% ja Eestis 11%. Vaatamata Eesti aeglasemale hinnatõusule III kvartalite võrdluses, oli Eesti hind (4.16 kr/kg) III kvar-

tali keskmisena kõrgem Läti (4.10 kr/kg) ja Leedu (3.45 kr/kg) hinnast. Euroopa Liidu suur-
tööstuste keskmine kokkuostuhind oli 2007. aasta III kvartalis keskmiselt 5.19 kr/kg ja see on
aastaga 19% tõusnud.

2007. aasta oktoobris jätkas toorpiima kokkuostuhind EL-is kiirel tõususuunal, kuid
USA-s ja Uus-Meremaal pöördus langusele, mis on mõneti seletatav kõrghooaja erinevustega
maakera lõuna- ja põhjapool. Oktoobris langes toorpiima hind USA-s 11% ja Uus-Meremaal 2%
2007. aasta III kvartali keskmise suhtes. Saksamaal tõusis toorpiima hind oktoobris III kvartali
keskmise suhtes 14%, Lätis ja Eestis 16%, Leedus 37% ning Soomes 9%. Baltikumi kõrgemat
hinda maksti ka oktoobris Eestis, kuid hinnavahe vähenes ning oli Lätiga vaid 4 senti ja Leeduga
10 senti.

Tabel 8

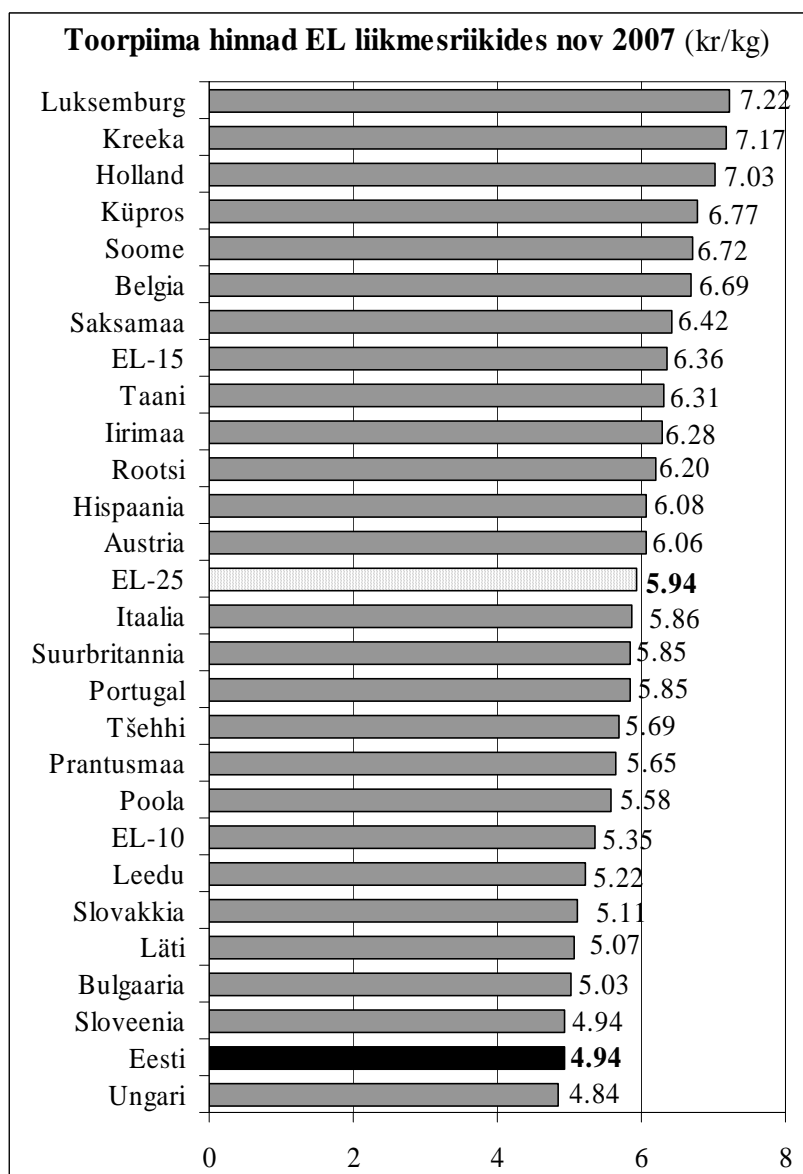
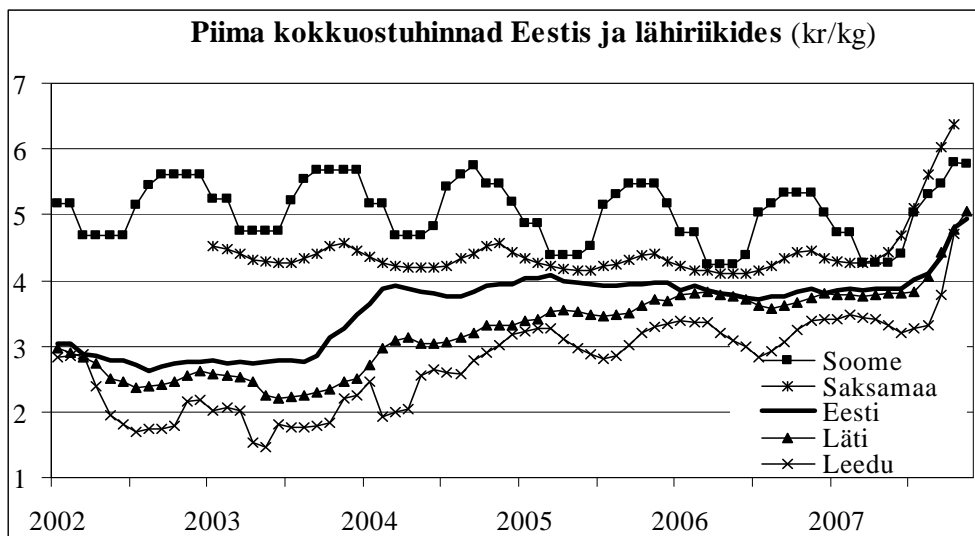
**Piima keskmised kokkuostuhinnad Euroopa Liidu mõningates suurtööstustes,
Eesti lähiriikides ja Uus-Meremaal (kr/kg)**

	IIIkv 2005	IIIkv 2006	IIIkv 2007	okt 2007	9kuud 2005	9kuud 2006	9kuud 2007
Suurtööstused*							
Nordmilch Saksamaa	4.40	4.25	5.54	6.37	4.23	4.20	4.68
Arla Foods Taani	4.34	4.27	4.55	5.43	4.38	4.29	4.40
Danone Prantsusmaa	4.98	4.96	5.22	5.95	4.60	4.53	4.70
Lactalis Prantsusmaa	4.74	4.62	4.83	5.55	4.59	4.47	4.54
Friesland Coberco Hollandi	4.49	4.37	5.24	6.90	4.17	4.10	4.41
Arla Foods Rootsi	4.22	4.26	4.52	5.45	4.33	4.25	4.38
Suurtööstuste keskmine EL-s	4.49	4.37	5.19	6.05	4.35	4.25	4.59
Riigid							
USA	4.49	3.46	5.68	5.04	4.28	3.68	4.98
Uus-Meremaa	2.64	2.38	4.12	4.06	2.79	2.49	3.28
Saksamaa, <i>rasv 3,7%, valk 3,4%</i>	4.26	4.23	5.58	6.38	4.23	4.17	4.77
Soome, <i>rasv 4,3%, valk 3,3%</i>	5.30	5.18	5.32	5.79	4.81	4.68	4.83
Läti, <i>rasv 4,0%, valk 3,3%</i>	3.49	3.61	4.10	4.77	3.48	3.72	3.89
Leedu, <i>rasv 4,0%, valk 3,2%</i>	2.89	2.93	3.45	4.71	3.04	3.13	3.40
Eesti, <i>rasv 3,8%, valk 3,2%</i>	3.93	3.74	4.16	4.81	3.98	3.80	3.96

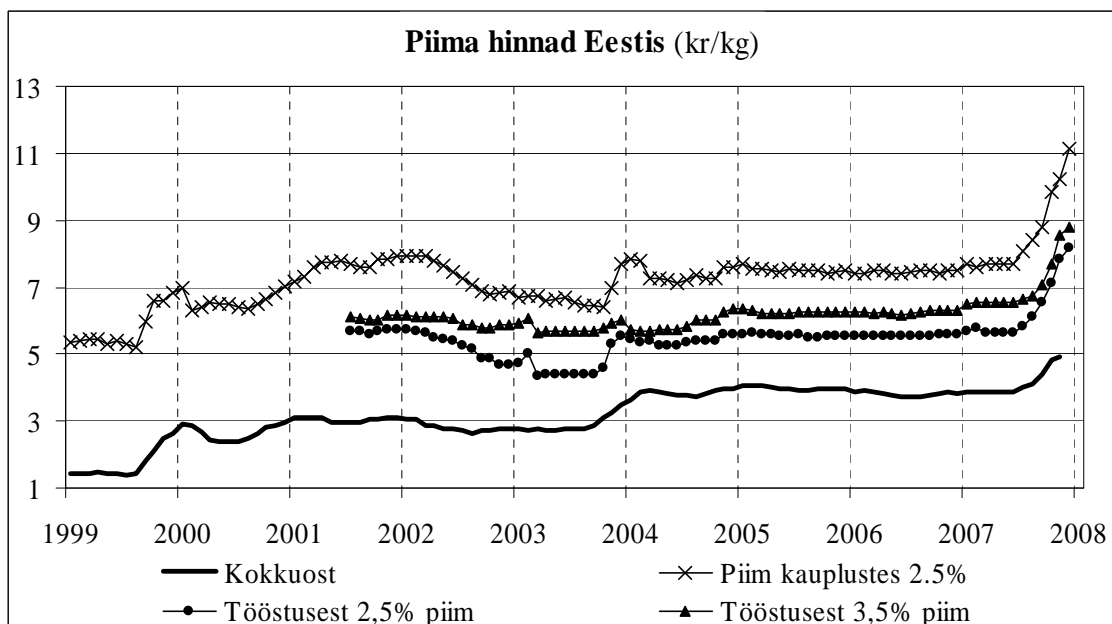
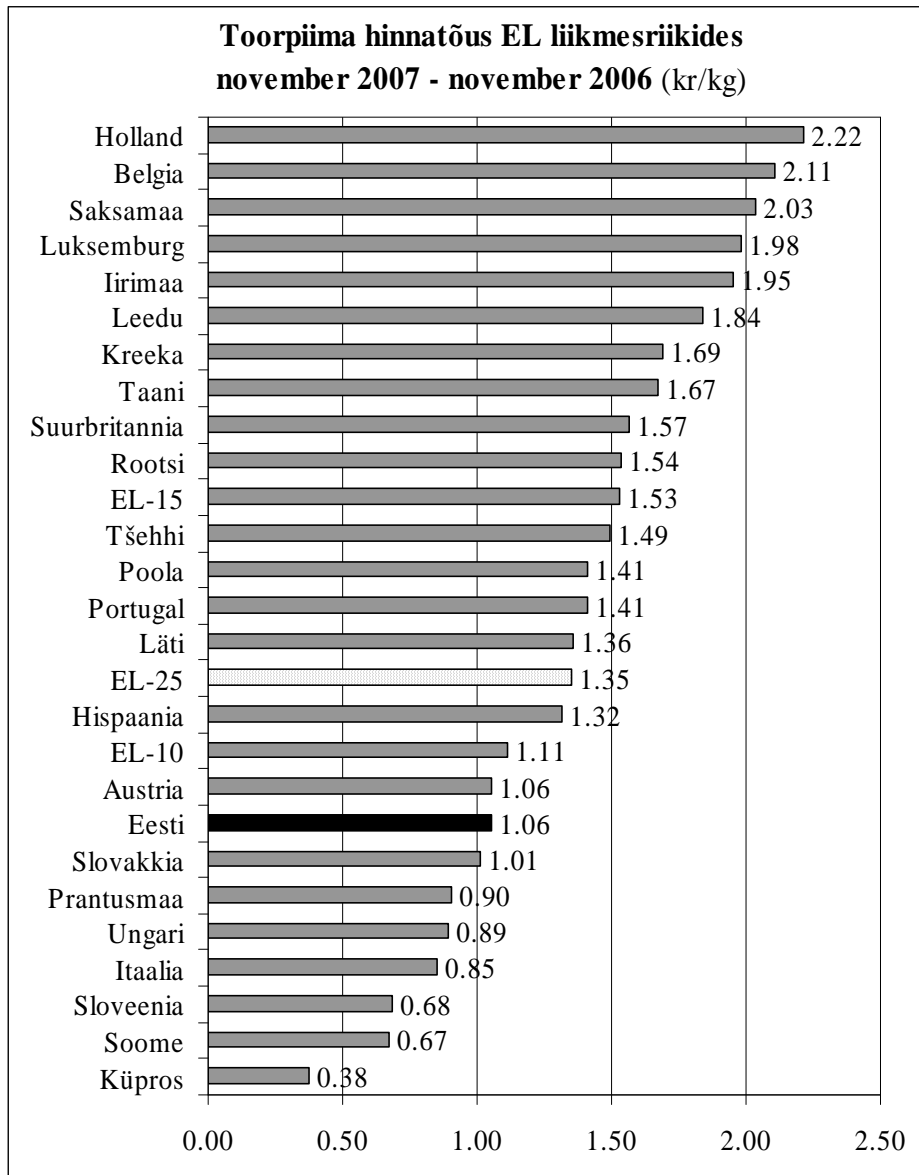
* baasiline piim 4,2% rasva, 3,35% valku, SCC 24,999, TBC 24,999

Allikad: LTO, ZMP, EKI

Eesti piimatööstusettevõtete poolt varutava toorpiima keskmine **kokkuostuhind** püsis
ESA andmetel 2007. aasta I poolaastal stabiilselt 3.87 kroonil ning hakkas tõusma alles juulist
(4.01 kr/kg) ja tõus kestis aasta lõpuni. Novembris said piimatootjad tööstustelt toorpiima eest
4.94 kr/kg. Lätis ja Leedus oli hinnatõus kiirem ning novembris ületas Läti kokkuostuhind (5.07
kr/kg) Eesti hinnataset 13 sendiga ja Leedu hind (5.22 kr/kg) 28 sendiga. Eeldada võib, et Läti ja
Leedu hindade surve jätkab toorpiima hind Eestis tõusutrendil.

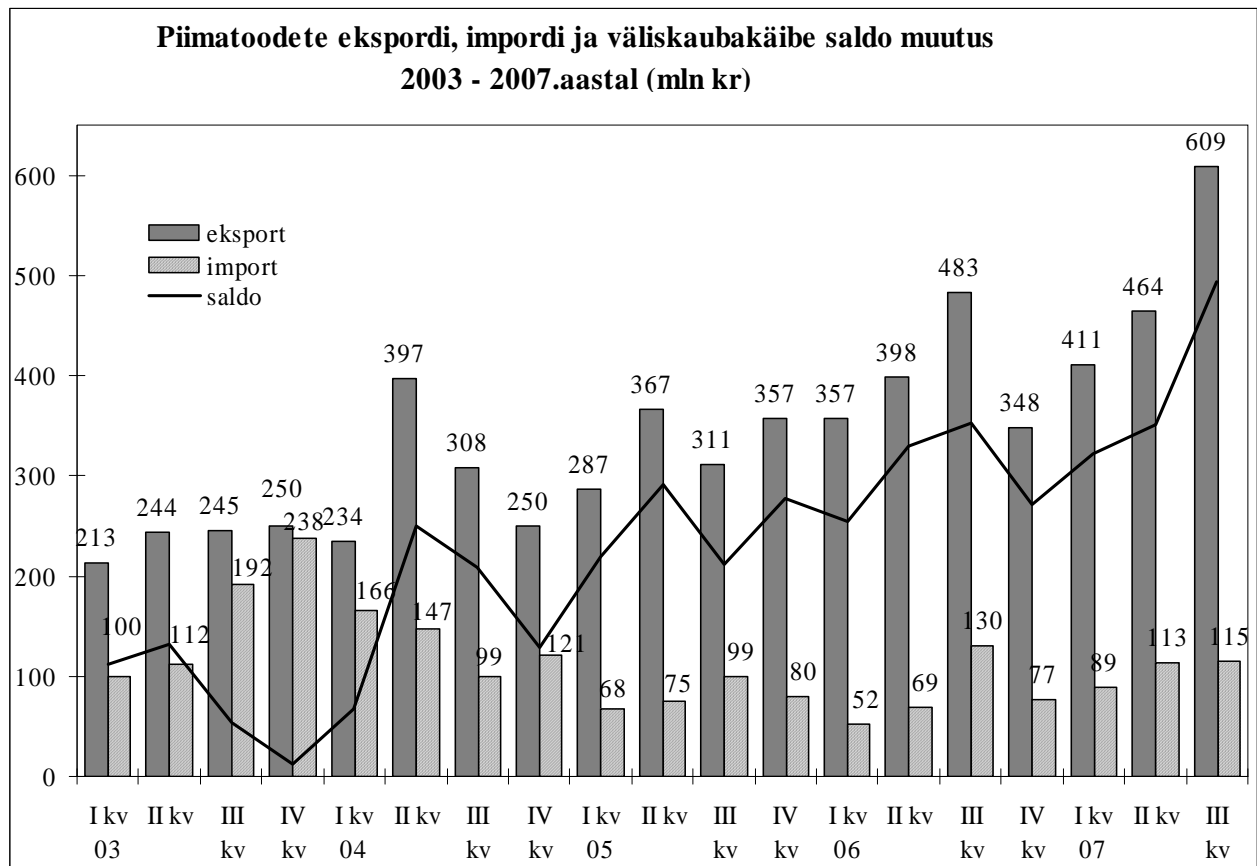
Allikas: Euroopa Komisjon

Väliskaubandus

2007. aasta 9 kuul suurenesid piimatoodete ekspordi- ja impordikäive ning ka väliskaubavahetuse positiivne saldo (joonis 23). Piimatoodeteid eksporditi Eestist 2007. aasta 9 kuuga kokku 1483,7 miljoni krooni eest (+26,2%, +307,9 mln kr) ja imporditi Eestisse 316,6 miljoni krooni väärtuses (+26,7%, +66,8 mln kr). Kaubavahetuse positiivne saldo suurenes 1167,1 miljoni kroonini, ületades 2006. aasta 9 kuu saldod 241,1 miljoni krooniga (+26%). Põllumajandussaaduste väliskaubanduses moodustas piimatoodete eksport 2007. aasta 9 kuul 20% põllumajandussaaduste kogueksportist ja import 3,2% koguimportist.

Joonis 23

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

2007. aasta 9 kuul **eksporditi** piimatoodeteid Eestist kokku 1483,7 miljoni krooni eest, mis ületas eelmise aasta sama perioodi käivet 307,9 miljoni krooniga (26,2%, tabel 9). Ekspordikäive suurenes nii ekspordikoguste suurenemise kui ekspordihindade tõusu tulemusel.

Suurema osa ekspordikäibe juurdekasvust andsid lõssipulbri (+181,5 mln kr, koguse suurenemine 51,7%), või (+102,3 mln kr, koguse suurenemine 2,2 korda) ja rõõsa koore (+56,8 mln kr, koguse suurenemine 81,1%) käibe suurenemine (tabel 9). Vaadeldud perioodil langes piimapulbri (-65,8 mln kr), kohupiima (-25,8 mln kr), naturaaluustu (-6 mln kr) ja 1-6%-lise

rõõsa piima (-5,6 mln kr) ekspordikäive. Nende toodete koguseline eksport vähenes piimapulbril 49%, naturaaluustul 10% ja piimal 33,4%, kuid kohupiima ekspordikogus suurenes 2,7%. Kohupiima ekspordikäibe vähenemise tingis keskmise ekspordihinna 28%-line langus ekspordi odavnemise tõttu Leetu (-48%), kusjuures Leedu osakaal kohupiimade ekspordis suurenes aastaga 46%-le aasta varasemalt 16%-lt (koguse suurenemine 741 t ehk 2,9 korda).

Tabel 9

Piimatoodete põhieksport 2006-2007.a 9 kuul

	jaan-sept 2006			jaan-sept 2007			Ekspordikoguse muutus 2007/06 +, - %
	Kogus tonni	Summa, tuh kr	Hind kr/kg	Kogus tonni	Summa, tuh kr	Hind kr/kg	
Piim, koor, lõss	47624	233354	4.90	35210	233352	6.63	-26,1
sh piim 1-6%	43987	175540	3.99	29312	120150	4.10	-33,4
koor 21-45%	3082	54526	17.69	5580	111282	19.95	81,1
Kondenseeritud piim, pulber	10134	321300	31.71	13104	491520	37.51	29,3
sh lõssipulber	4708	143734	30.53	7144	325205	45.52	51,7
piimapulber	5060	170953	33.79	2563	105108	41.01	-49,3
Hapendatud piimatooted	4594	67906	14.78	5698	95897	16.83	24,0
sh jogurt	3330	44772	13.45	4005	56508	14.11	20,3
Vadakutooted	4341	40014	9.22	4287	51728	12.07	-1,2
sh vadakupulber	4288	38781	9.04	3172	40407	12.74	-26,0
Või ja piimarasvad	2003	58323	29.11	4415	159350	36.10	2,2 korda
sh või	1962	56926	29.01	4412	159233	36.09	2,2 korda
Juust, kohupiim	8758	391242	44.67	8186	359168	43.88	-6,5
sh naturaalne juust	6303	287371	45.59	5671	281402	49.62	-10,0
värskejuust-kohupiim	2345	97040	41.38	2409	71204	29.57	2,7
Jäätis	660	18453	27.97	731	22185	30.35	10,8
Piimatooted kokku	x	1130592	x	x	1413200	x	x
Käive rahas, ilma kaubalise katteta	x	45208	x	x	70500	x	x
KOKKU	x	1175800	x	x	1483700	x	26,2*

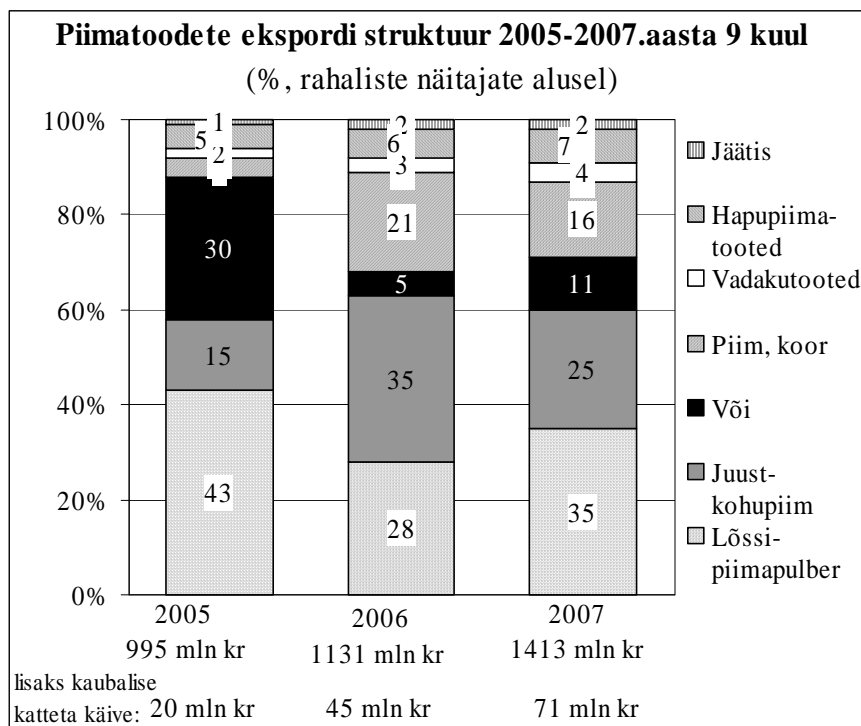
*Ekspordikäibe muutus

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

2007. aasta 9 kuul langeski vaid kohupiima ekspordihind, teiste piimatoodete ekspordihinnad tõusid järsult. Võrreldes aasta varasema perioodi hindadega, oli tänava lõssipulbri ekspordihind 49%, vadakupulbril 41%, võil 24%, piimapulbril 21% ning juustul ja jäätisel 9% kõrgem.

Tähtsamad eksporditüübid olid lõssipulber (23% piimatoodete ekspordikäibest, joonis 24), juust (20%) ja piim-koor (16%). Või osakaal ekspordikäibes on aastaga tõusnud 6%-punkti võrra 11%-le. Piimapulbri osakaal moodustas 7% piimatoodete ekspordikäibest.

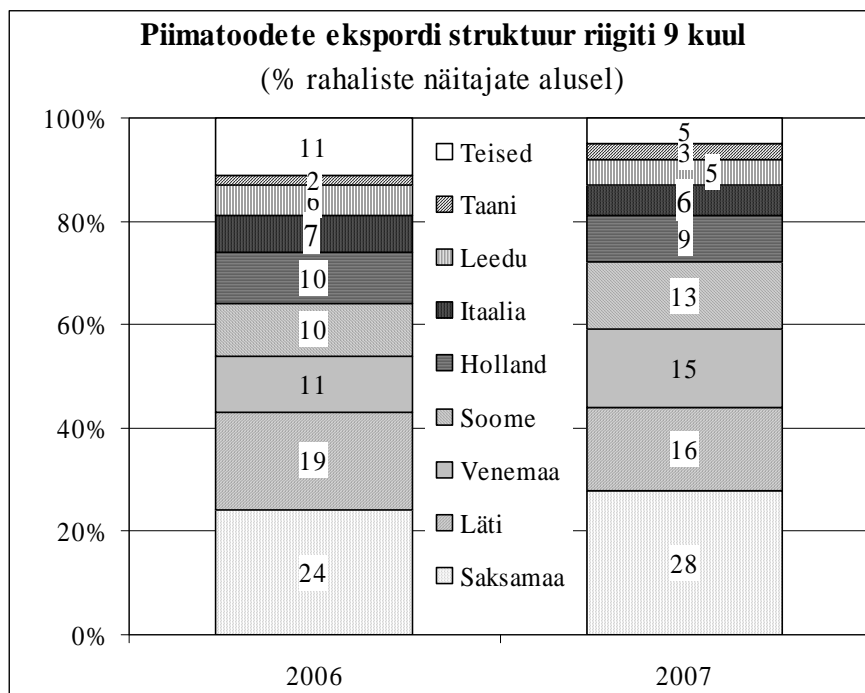
Joonis 24

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Piimatoodete rahalisest ekspordist moodustas 85% eksport EL liikmesriikidesse ja 15% kolmandatesse riikidesse (joonis 25) ning aastaga nende riikide gruppide struktuur ei muutunud. Riikidest suurenes ekspordikäive enam Saksamaale (+50%, +139 mln kr) ja Hollandisse (+43%, +43,3 mln kr). Eksport Venemaale suurenes aastatagusega võrreldes 6,4% ja Lätti 2,7% ning aeglustus 2007. aastal tugevasti nendesse riikidesse. Aasta varem oli käibe kasv nendesse riikidesse vastavalt 3,7-kordne (+163,2 mln kr) ja 1,7-kordne (+59,1 mln kr). Eksport Soome vähenes 2007. aasta 9 kuuga 5% (-7,8 mln kr).

Piimatoodete ekspordi sihtriikide struktuuris olulisi muutusi aastaga ei ole toimunud. Suurima osakaaluga piimatoodete ekspordikäibes oli endiselt Saksamaa (28%). Läti oli sihtriikidest teisel kohal (16%) ja Venemaa kolmandal (15%). Uutest sihtturgudest lisandusid aasta esimesel poolel tõenäoliselt ühekordsete tehingutega Hiina (500 t lõssipulbrit), Ceuta (60 t lõssi-piimapulbrit), Maroko (96 t lõssipulbrit), Vietnam (500 t vadakupulbrit) ning või ekspordis Egiptus (25 t), Jordaania (25 t), Kuiveit (46 t), Saudi Araabia (260 t) ja Süüria (100 t).

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Tabel 10

Põhiliste piimatoodete põhieksporti struktuur riikide lõikes 2007.a 9 kuul
(% vastava tootegrupi ekspordikogusest)

Piim, lõss, koor (EKN 0401)		Lõssipulber (040210)		Jogurt (040310)		Või (040510)		Juust (040690)	
2003 – 1938 t		2003 – 6010 t		2003 – 897 t		2003 – 4515 t		2003 – 4892 t	
2004 – 4397 t		2004 – 9562 t		2004 – 1770 t		2004 – 6819 t		2004 – 2862 t	
2005 – 6498 t		2005 – 6365 t		2005 – 3326 t		2005 – 2627 t		2005 – 5899 t	
2006 – 47624 t		2006 – 4708 t		2006 – 3330 t		2006 – 1962 t		2006 – 6303 t	
2007 – 35210t		2007 – 7144 t		2007 – 4005 t		2007 – 4412 t		2007 – 5671 t	
Läti	81	Saksamaa	53	Soome	55	Venemaa	34	Venemaa	33
Saksamaa	10	Holland	13	Läti	22	Saksamaa	16	Soome	29
Venemaa	4	Hiina	7	Leedu	15	Holland	11	Itaalia	23
Leedu	2	Taani	5	Rootsi	8	Soome	9	Läti	3
Holland	2	Läti	5			Taani	8	Taani	2
Soome	1	Hispaania	4			S-Araabia	6	Teised	10
		Teised	13			Teised	16		

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Saksamaa osakaal oli kõrge lõssipulbri (53% selle ekspordikogusest), piimapulbri (54%), röösa koore (62%) ja või (16%) ekspordikogustes. Ekspordis Läti oli endiselt kõrge osakaal 1-

6%-lisel rõõsal piimal (97% selle ekspordikogusest). Olulisemad eksporditartiklid Läti ekspordil olid veel muud hapupiimatooted (46%), jäätis ja kohupiim (27%) ning jogurt (22%). Hollandisse viidi 13% lõssipulbrit, 18% piimapulbrit, 9% muudest hapupiimatoodetest, 19% kohupiima ja 24% vadakupulbri ekspordikogustest. Soome läks 55% jogurtite, 20% muude hapupiimatoodete, 29% muude juustude ja 10% sulatatud juustu ekspordikogustest (tabel 10).

Kolmandatesse riikidesse eksporditi piimatooteid 2007. aasta 9 kuul kokku 220,8 miljoni krooni väärtuses, millest 74% oli ekspordikäive Venemaale (11% Eesti kogu piimatoodete ekspordikäibest). Piimatoodete ekspordikäibest kolmandatesse riikidesse moodustas eksport Norrasse 4% ja 22% ühekordsete partiidena üheksasse Aasia ja Aafrika riiki. Sealjuures olid suuremad ekspordikäibed Hiinasse (17,9 mln kr), Vietnami (9,6 mln kr) ja Saudi-Araabiasse (7,7 mln kr). Ekspordikäive kolmandatesse riikidesse jagunes juustu (43%), või (22%), vadakupulbri (17%), piimapulbrite (11%) ja rõõsa koore (7%) vahel. Sealjuures viidi Venemaale 80% Eesti vadakupulbri ekspordist, 34% võieksportist, 33% naturaaluustu ekspordist ja 27% üle 21%-lise rasvasusega rõõsa koore ekspordist. 2007. aasta 9 kuuga eksporditi Venemaale 1270 tonni vähem vadakupulbrit (-33%) ja 617 tonni vähem naturaaluustu (-25%) kui aasta tagasi. Samas kasvas võieksport ligi 12% (+156 t) ja 2007. aastal hakati Venemaale eksportima ka rõõska koort (kokku 1499 tonni).

Piimatoodete **import** rahalises väärtuses oli 2007. aasta 9 kuul 316,6 miljonit krooni, mis oli 26,7% +66,8 mln kr) suurem kui eelmise aasta samal perioodil (tabel 11). Käibekasv on saavutatud enamuse toodete nii impordikoguste suurenemise kui impordihindade tõusu tagajärjel. Võrreldes aastatagusega vähenes piimapulbrite ja piimarasvatoodete sissevedu ning samas olid nende toodete impordihinnad aastatagusest madalamad.

Impordikäibest 96% tuli EL-i teistest liikmesriikidest ja 4% sissevedu väljastpoolt EL-i ehk kolmandatest riikidest. Import EL-i liikmesriikidest suurenes eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 25% (+59,8 mln kr), kasv tunduvalt väiksema impordikäibega kolmandatest riikidest (2007.a 9 kuu käive 13,2 mln kr) oli 2,1-kordne (+7 mln kr). 2007. aasta 9 kuu impordikäibest moodustas 37% juustu-kohupiimatoodete import (joonis 26). Järgmisteks suuremateks imporditartikliteks olid hapupiimatooted (21% piimatoodete impordikäibest) ja jäätis (17%). Vadakutooteid toodi Eestisse 37,4 miljoni krooni eest, mis oli 13% piimatoodete impordikäibest. Pulbrite osakaal impordikäibes langes 7%-le eelmise aasta 21%-lt, või import oli endiselt tühine - 1% piimatoodete impordikäibest.

Eestile suuremateks piimatoodete impordipartneriteks olid vaadeldud perioodil Poola (piimatoodete impordikäive 73,2 mln kr, osakaal piimatoodete impordikäibes 23%), Soome (58,4 mln kr, 19%) ja Leedu (52,8 mln kr, 17%, joonis 27).

Aasta jooksul kasvas import kõigist endistest impordiriikidest. Kiireim kasv oli Poolast (68%, +29,7 mln kr) ning seda põhiliselt hapupiimatoodete ja juustu-kohupiima sisseveo suurenemise tõttu. Jogurtite sissevedu Poolast moodustas 76%, muude hapupiimatoodete sissevedu 78%, kohupiim 31% ja sulatatud juustud 16% Eestisse 9 kuuga toodud nende toodete kogumahust (tabel

12). Import Soomest suurenes 41% (+17 mln kr) ning Leedust 9% (+4,4 mln kr) ja Saksamaalt 6% (+1,9 mln kr).

Soomest toodi Eestisse 16% jogurtist, 32% võist, 78% riivitud juustust, 39% naturaaljuustust ja 27% jäätisest. Leedust imporditi 12% sisetoodud naturaaljuustust, 50% jäätisest, 16% vadakutoodetest, 10% rõõsast koorest ja 24% lõssi-piimapulbri impordikogusest (tabel 12).

Kolmandatest riikidest toodi Eestisse piimatooteid kahest riigist, kokku 13,2 miljoni krooni eest. Venemaalt toodi 5,1 miljoni krooni eest jäätist (160 t) ning Norrast 8 miljoni krooni väärtuses juustu (114 t) ja 0,1 miljoni krooni eest võid (2,3 t).

Tabel 11

Piimatoodete põhiimport 9 kuul 2006 ja 2007

	jaan-sept 2006			jaan-sept 2007			Impordi- koguse muutus 2007/06 +,- %
	Kogus tonni	Summa, tuh kr	Hind kr/kg	Kogus tonni	Summa, tuh kr	Hind kr/kg	
Piim, koor, lõss	277	5757	20.75	494	11233	22.73	78,3
Kondenseeritud piim, pulber	1589	48241	30.35	700	19673	28.11	-55,0
sh lõssipulber	281	8688	30.88	154	3635	23.62	-45,2
piimapulber	961	33262	34.61	245	9600	39.24	-74,5
Hapendatud piimatooted	1729	37856	21.89	2545	59178	23.25	47,2
sh jogurt	634	12849	20.26	967	20524	21.22	52,5
muud hapupiimatooted	1095	25007	22.84	1578	38654	24.51	44,1
Vadakutoodet	1428	22224	15.57	1535	37365	22.48	7,5
sh vadakupulber	356	4683	13.28	675	15653	23.18	89,6
Või ja piimarasvad	108	4581	42.52	91	3416	37.68	-15,7
sh või	105	4502	43.04	86	3317	38.39	-18,1
Juust, kohupiim	1402	75595	53.92	1774	103087	58.10	26,5
sh naturaalne juust	891	49159	55.19	946	59529	62.92	6,2
Jäätis	1182	35527	30.07	1321	45948	34.78	11,8
Piimatooted kokku	x	229781	x	x	279900	x	x
Käive rahas, kaubalise katteta	x	20019	x	x	36700	x	x
KOKKU	x	249800	x	x	316600	x	26,7*

*Impordikäibe muutus

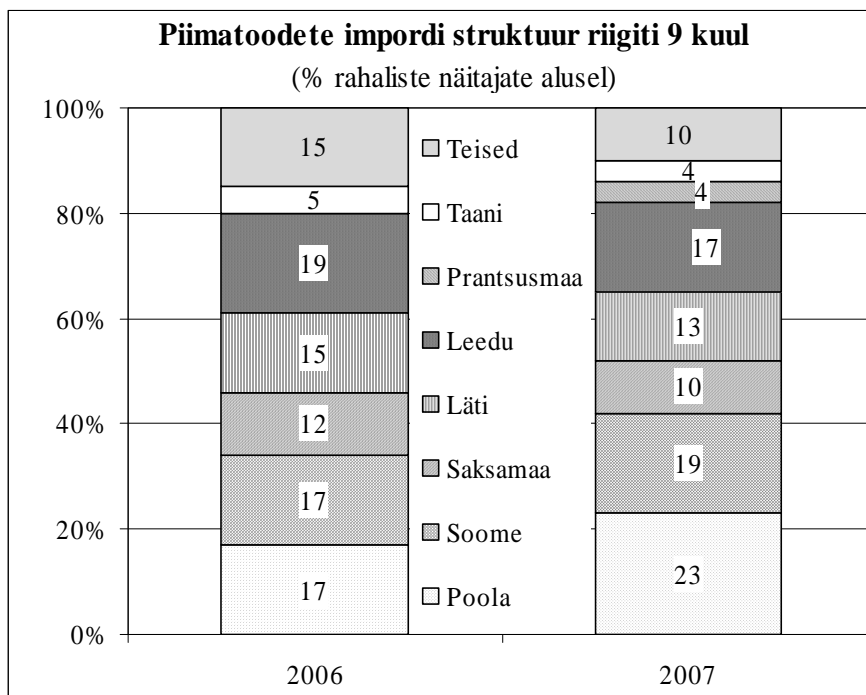
Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Enamike piimatoodete impordihinnad aastaga tõusid, vaid hapupiimatoodete (sh jogurti) ja kondenspiima impordihinnad langesid. Hapupiimatoodete keskmise hinna viis alla Poolast sisse toodud toodete 16%-line hindade langus (-3.52 kr/kg). Kondenspiima hinda mõjutas impor-

di 26%-line odavnemine Leedust kui suurema osakaaluga impordiriigist (16.67 kr/kg, 91% üldkogusest; keskmine hind 21.16 kr/kg).

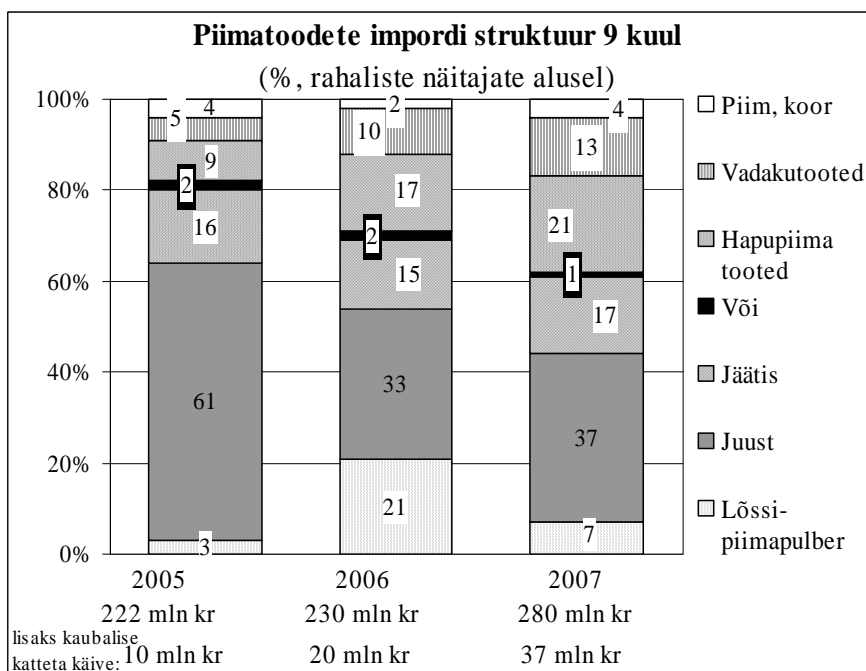
Leedust toodi Eestisse peamiselt kondenspiima (91% selle impordikogusest), juustu (33%) ja jäätist (49%, tabel 12). Soomest imporditi Eestisse peamiselt jogurtit (40% jogurti impordikogusest), jäätist (27%) ja juustu (28%). Lätist toodi Eestisse 93% 1-6%-lise rasvasusega

Joonis 26

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Joonis 27

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

piima impordist, 22% juustu ja kohupiimaimpordist (sh 11% juustu, 34% kohupiima, 56% sulatatud juustu impordikogustest) ning 9% jäätiseimpordist. Saksamaalt toodi Eestisse 66% muude hapupiimatoodete impordist, kusjuures jogurti osakaalus oli Saksamaa osatähtsus vaid 0,5% ning jogurti suurimaks impordimaaks oli Poola 59%-lise osakaaluga. Kõrge osakaal oli Saksamaal ka mitmesuguste juustude-kohupiimade (keskmise 17%) sisseveol Eestisse: värske kohupiima sisseveos 35%, sinihallitusjuustudes 69% ja sulatatud juustudes 17% vastavate tootegruppide impordikogusest.

Tabel 12

Põhiliste piimatoodete põhiimpordi struktuur riikide lõikes 9 kuul 2007

(% vastava tootegrupi impordikogusest)

Piim, koor (0401)	Lõssipulber (040210)	Või (040510)	Juust (040690)	Jäätis (2105)
2003 – 2015 t	2003 – 3651 t	2003 – 5026 t	2003 – 1442 t	2003 – 913 t
2004 – 4379 t	2004 – 1105 t	2004 – 2945 t	2004 – 2081 t	2004 – 1245 t
2005 – 1130 t	2005 – 91 t	2005 – 55 t	2005 – 1792 t	2005 – 1216 t
2006 – 277 t	2006 – 281 t	2006 – 105 t	2006 – 891 t	2006 – 1182 t
2007 – 494 t	2007 – 154 t	2007 – 86 t	2007 – 946 t	2007 – 1321 t
Läti 55	Taani 38	Leedu 63	Soome 39	Leedu 50
Saksamaa 29	Läti 40	Soome 32	Poola 14	Soome 27
Prantsusmaa 10	Poola 15	Norra 3	Leedu 12	Venemaa 12
Leedu 6	Leedu 6	Poola 2	Norra 12	Läti 7
	Teised 1		Läti 11	Poola 4
			Saksamaa 8	
			Itaalia 5	

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Väljastpoolt Euroopa Liitu ehk kolmandatest riikidest toodi Eestisse piimatooteid kolmest riigist kokku 6,1 mln krooni väärtuses, millest 47% moodustas piimatoodete import Venemaalt, 45% Norrast ja 8% Islandilt. Norrast toodi Eestisse juustu (5% juustuimpordist) ja võid (2%), Venemaalt kogu summa ulatuses jäätist, mis moodustas 10% jäätise impordikogusest Eestisse sellel perioodil ning Islandilt võid (12% võiimpordist).

Maailmaturg

IDF aastapäevaüritusel Dublinis 1. oktoobril esitatud ettekandes anti hinnang piima maailmaturu olukorrale 2007. aastal, mis on võrreldes varasemate aastatega kardinaalselt muutunud. Piimatoodete nõudlus on mõne aasta jooksul kasvanud kiiremini kui tootmine. See on viinud hindade pidevale tõusule ja kõrgete hindade tsükkel kestab kauem kui normaalselt.

Niikaua kui pakkumist sai Euroopas, Põhja-Ameerikas ja Okeaanias suurendada varude arvelt, tõusid hinnad vaid veidi. Kui varud lõppesid, siis hinnad tõusid ja nii palju kui ei iial varem. Lisaks vähenes samal ajal toorpiima pakkumine Euroopas, Austraalias ja Argentiinas. Nõudluse kasvupotentsiaali hinnatakse maailmas iga-aastaselt 12-14 miljoni tonni suuruseks. 2007. aastal oli juurdekasv hinnanguliselt siiski väiksem, vaevalt 10 miljonit tonni ja see oli väiksem kui 2006. aastal. Seetõttu tõusid või ja pulbrite hinnad kõrgemale kui kunagi varem, mis mõned aastad tagasi veel täiesti ebareaalsed oleksid tundunud.

Paljudes maailma riikides, eelkõige suurtes piimatootmise regioonides Euroopas ja Põhja-Ameerikas, olid turud suhteliselt hästi välismaiste madalama hinnaga toodete sisseveo eest kaitstud. Kasvava globaliseerumisega tegeletakse kogu maailmas nii vabakaubanduse kui siseturukaitse säilitamise soovidega, riigid püüavad nii oma konkurentsivõimet säilitada kui ka oma toodangule välisturgu kindlustada. Praeguseini pole WTO-läbirääkimised siseriiklike kaitsemeetmete vähendamise osas tulemusi toonud. Piimatootjad said või ja lõssipulbri sekkumisostude toel stabiilset hinda toorpiima eest kuni 2007. aasta keskpaigani, aga vahepeal olukord muutus ning toorpiima ja piimatoodete hinnad tõusid kogu maailmas. Seejuures mitte ainult piimatoodetele, vaid ka teraviljale, õlikultuuridele ja nendega seotud toodetele. Millised arengud kujunevad edaspidi nii nõudluse kui pakkumise poolel, on praegu peamiseks küsimuseks. EL-is näib piima kvoodisüsteem pakkumise elastsust pidurdavat. Põhja-Ameerikas tarbitakse suur osa kodumaisest piimatoodangust siseturul, samuti Hiinas ja Indias. Peale selle süveneb põllumajandustoorainele konkurents toidusaaduste ja bioenergiatoodete tootmise vahel. Väljavaated olukorra kestvaks hõlbustamiseks lähitulevikus on suhteliselt ahtad. Rea aastate jooksul peab maailmaturg leidma uue tasakaalu madalate kasvunumbritega tootmises ja tarbimises ning tõenäoliselt kõrge hinnataseme tingimustes. Eksporditoetused, mis pikka aega konkurentsivõimet aitasid hoida, on praeguseks turu jaoks oma tähtsuse kaotanud, kuna hind maailma erinevais osades ületab oluliselt kaitsetaseme.

EL ja teiste riikide valitsused on varasematel aastatel oma riigi siseturu kaitsmisel madala hinnaga impordi eest palju abinõusid kasutanud. Aga pakkumise vähenemise vastu kõrgete hindadega maailmaturul aitab kui ka siseturul hinnad tõusevad. Küsimus on kui kaua selline situatsioon kestab ja kas pakkumist kõrgete hindadega nii tugevalt saab stimuleerida, et see jälle nõudlust hakkaks ületama. Teisest küljest on küsitav, kas nõudlus ka edaspidi nii kiiresti kasvab kui läinud aastal kui hinnad kõrgele tasemele jäävad.

Hiina piimaturg on viimastel aastatel väga tempokalt kasvanud ning 2006. aastal oli Hiina piimatoodangu mahult kolmandal kohal maailmas, USA ja India järel. 2007. aastal on kasv Hiina piimaturul aeglustunud. 2006. aastal toodeti Hiinas 33,02 mln tonni piima, sealhulgas 32 mln tonni lehmapiima. 2000. aastast alates on piimatoodangu juurdekasv olnud keskmiselt 23,8% aastas. Piimalehmade aasta keskmine juurdekasv oli samal perioodil 18,6% ning 2006.

aastal oli Hiinas 13,63 miljonit lehma. Piimatootmine on koondunud suurlinnade ümbrusesse. Piimatootmine on Hiinas suurenenud ka 2007. aastal, kuid ministeeriumi andmetel aeglasemalt kui aastatuhande vahetusel oodati. Piimatootjate rentaablus on langenud. Oluliselt tõusid 2007. aastal söödakulud, peale selle on tõusnud hinnad veele, energiale, logistikale. Piima tootjahinnad pole aga tõusnud, pressis teatatakse ka piimatoodete hindade langusest. Käib võitlus turuosade eest. Samal ajal on tõusnud liha hinnad ja suurenenud on lehmade müük lihaks. Valitsus üritab piimatootjaid silmnähtava kallinemise eest toetustega kaitsta: alates 2007. aasta oktoobrist saavad piimatootjad 500 Yuan (46 EUR=720 kr) lehma kohta aastas.

Enam kui 2/3 piimatoodangust tarnitakse Hiinas piimatööstustele ja töödeldakse, 2006. aastal oli töödeldud piima kogus 22,35 miljonit tonni. Hiinas on mitmeid suuri kodumaiseid piimatööstusi. Turuliidrid on Mengniu, Yili ja Bright. Erinevad välismaised investorid on endid Hiinast hakanud tagasi tõmbama, sealhulgas Parmalat ja Friesland-Coberco. Pressiteadete kohaselt müüs prantsuse Danone kontsern oma osaluse Bright Dairy'le.

Piima töödeldakse Hiinas peamiselt pulbriteks ja värskapiimatoodeteks. Erilist tähtsust ei oma juustutoodang, mille toodang 2006. aastal isegi veidi langes (13 tuh t aasta toodang). Või tootmine on samuti tähtsusetu, 2006. aasta toodang oli vaid 25 tuhat tonni. Oluliselt on suurenenud aga pulbrite tootmine, mida toodeti 2006. aastal 1,1 miljonit tonni ja mis oli 23% aasta varasemast enam. Värskepiimatoodete ja piimajookide toodang suurenes 24% ja kogumaht ulatus 2,11 miljonile tonnile. Võrreldes 2000. aastaga on nende toodete maht kümnekordistunud. Piimapulbrite toodang siiski sellel sajandil nii tugevasti suurenenud ei ole kui värskapiimatoodetel. Pulbriest toodetakse peamiselt täispiimapulbrit ning lõssipulber moodustab toodangus suhteliselt väikese osa.

Piimatoodete tarbimine on arenenud siiski dünaamilisemalt kui tootmine. Kogu Hiina kohta on tarbimist raske arvudes näidata, kuid linnaregioonides tarbiti 2006. aastal piimatooteid 25,5 kg inimese kohta, mis on 77% enam kui 2000. aastal. Maaregioonides hinnati piimatoodete tarbimiseks 2006. aastal keskmiselt 3 kg ja 2000. aastal 1 kg ühe maaelaniku kohta.

Hiina on piimatoodete impordi suuruselt 8. riik maailmas, kuid sissevedu väheneb. Alates 2004. aastast on impordikogused, vaatamata väikestele kõikumistele, muutunud vähe. Kasvavat tarbimist on kaetud kiiresti suureneva kodumaise tootmisega. Olulisema tähtsusega on impordis vadakupulber. 2007. aastal imporditud vadakukogusega (184,5 tuh t) oli Hiina maailmas suurim imporditöör. Suuremad kogused vadakupulbrit imporditi EL-ist ja USA-st, väiksemad mahud ka Austraaliast ja Kanadast. 2007. aasta 8 kuuga vähenes vadakupulbri import 12%. Viimastel aastatel on vähenenud ka täispiima- ja lõssipulbri import (-30%), mida põhiliselt toodi sisse Hollandist. Samas on 2007. aastal oluliselt suurenenud või ja juustu sissevedu, kuid nende toodete impordimahud on väikesed.

Väikeses mahus on Hiina oma piimatooteid ka eksportinud ning 2007. aastal maailmaturul toimunud hinnatõusude tulemusel on eksport tugevasti suurenenud. Hiina kaupleb välis- turul peamiselt pulbrite ja kaseiiniga. 2007. aasta 8 kuuga eksporditi 44 tuh tonni lõssipulbrit, mis on kaks korda enam aasta varasemast kogusest.

USA-s toodeti piima novembris 3,8% enam kui aasta tagasi. 2007. aasta 11 kuu piimatoodang ületas aasta varasema perioodi mahtu 2,3%-ga.

14 aastat pärast Põhja-Ameerika vabakaubandustsooni (NAFTA) loomist lõpetati 1.01.2008 viimane tollipiirang põllumajandussaaduste kaubavahetuses USA, Kanada ja Mehhiko vahel. Mehhikole tähendab see veel soodsamaid imporditingimusi maisile, maisisiirupile, ubadele ja kindlaksmääratud piimatoodetele. Aasta algusest alates on tollid nendele 0-määraga.

Euroopa Liidu turg

2006/07 kvoodiaasta lõppes EL-25-le kokkuvõttes piimakvoodi 1,9 miljoni tonni suuruse alatäituvusega (täituvus 98,6%, tabel 13). Aasta varasemal perioodil ulatus piima tootmiskvoodi alatäituvus vaid 0,4 miljonile tonnile (täituvus 99,7%). 2006/07 kvoodiaastal tarniti piimatööstustele 210 tuhat tonni ehk 0,2% vähem toorpiima kui varasemal kvoodiaastal, kusjuures piimakvoot lõppenud kvoodiaastal oli pea 1% ehk 1294,2 tuhande tonni võrra suurem aasta varasemast perioodist.

Piimakvooti ei täidetud 18 liikmesriigis, mis kokku moodustas alatäituvuse koguseks 2693,1 tuhat tonni. Piimakvooti ületasid 7 liikmesriiki kokku 773,7 tuhande tonniga. Trahvisumma EK arvutuste kohaselt on kvoodiületuse eest kokku 221 miljonit eurot ning see on 38% väiksem (-134 mln eurot) varasema perioodi trahvisummast. 80% piimakvoodi ületusest tuli Itaaliast, kelle trahvisumma ulatub 176,3 miljoni euroni. Itaalia ületas piimakvooti 6%-ga, talle järgnes Austria 3,3%-ga.

Piimakvoodi omanikke oli EL-25-s 2006/07 kvoodiaastal kokku 808 162. Sealhulgas vanades liikmesriikides 441 636 ja 2004. aastal liitunud liikmesriikides 366 526 kvoodiomaniku. Euroopa Liidus väheneb piimatootjate arv aasta-aastalt piimakarjade pideva suurenemise tulemusel. Aastaga on EL-is piimatootjate arv langenud keskmiselt 8% ehk 70 800 piimatootja võrra. Sealhulgas vähenes piimatootjate arv EL-15-s 5% ja EL-10-s 11%.

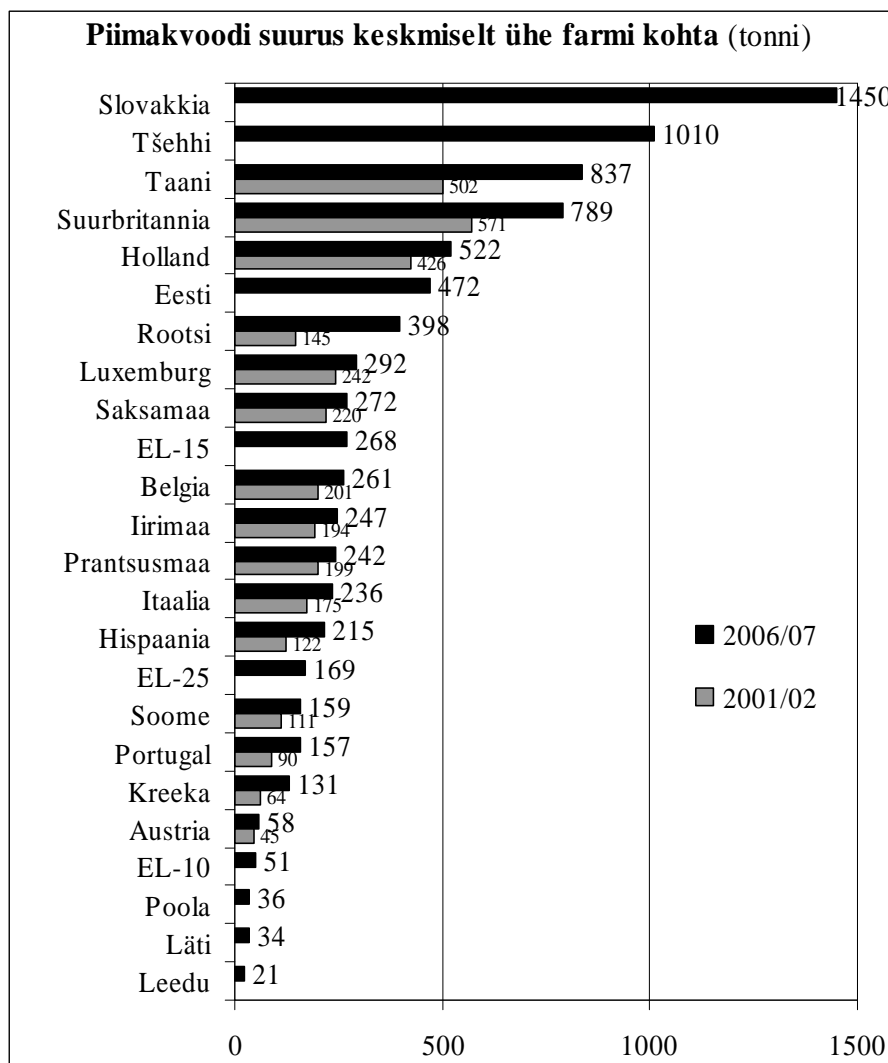
Piimakvoodi täituvus 2006/07 majandusaastal EL-25 (tuh t)

	Tarnekvoot	Kokkuost	Rasvakorrekatuur	Üle- ja alataituvus
Belgia	3287,3	3046,4	+203,0	-38,0
Tšehhi	2735,3	2681,8	+0,0	-53,5
Taani	4477,3	4505,9	+0,0	+29,3
Saksamaa	27903,0	27273,2	+638,5	+8,7
Eesti	633,1	593,0	+0,0	-40,2
Kreeka	819,5	738,3	+36,8	-44,4
Hispaania	6052,8	5866,1	+94,2	-92,5
Prantsusmaa	24027,8	23098,4	+292,9	-636,5
Iirimaa	5394,1	5213,8	+165,6	-14,7
Itaalia	10240,0	10857,6	+0,0	+617,6
Küpros	142,8	140,8	+2,6	+0,6
Läti	716,2	610,3	+26,7	-79,2
Leedu	1586,1	1324,7	+28,7	-232,7
Luksemburg	269,9	258,1	+12,5	+0,7
Ungari	1876,8	1551,6	+0,0	-325,2
Malta	48,7	41,2	+0,0	-7,5
Holland	11052,4	10828,3	+254,9	+30,8
Austria	2661,9	2682,4	+66,2	+86,7
Portugal	1920,9	1831,8	+35,3	-53,8
Poola	9194,2	8899,6	+67,8	-226,8
Sloveenia	554,0	518,5	+0,0	-35,5
Slovakkia	1030,2	962,5	+4,1	-63,6
Soome	2412,0	2340,6	+0,0	-71,4
Rootsi	3316,4	3117,9	+0,0	-198,5
Suurbritannia	14492,5	13839,6	+173,6	-479,4
KOKKU	136845,1	132822,4	+2103,3	-1919,4
sh ületäitmine				+773,7
alataitmine				-2693,1

Allikas: Euroopa Komisjon

EL-25-s tarniti piimatööstusele 2006/07 kvoodiaastal keskmiselt ühe kvoodiomaniku kohta 169 tonni piima, sealhulgas EL-15-s 268 tonni ja EL-10-s vaid 50,5 tonni (joonis 28). Samas on piimakarjade suuruse struktuur piimakvoodi suuruse alusel EL-10-s riigiti väga erinev. Suuremad piimakarjad piimakvoodi keskmise suuruse alusel on Slovakkias (1450 t) ja Tšehhis

(1010 t), väiksemad Leedus (21,3 t), Lätis (33,8 t) ja Poolas (36,4 t). Eesti keskmise piimakvoodi suurus ühe farmi kohta (471,7 t) jääb Rootsi ja Hollandi vahele (vastavalt 521,9 t ja 397,9 t).

Joonis 28

Allikas: Euroopa Komisjon

Saksamaal langes piimakvoodi hind ajalooliselt madalaimale tasemele. Tõenäoliselt on Saksamaa piimatootjad võtnud tõsiselt Brüsselist tulnud teadet kvootide peatse lõpetamise kohta. Sügisesel kvoodibörsil langes kvoodi hind 10% võrreldes varasemaga ning kvoodi hinnaks kujunes 5.50 kr/kg. Kokku kaubeldi börsil 132 tuh t kvoodiga ning pakkumine oli oluliselt suurem kui juulibörsil. Saksamaa piimatoodang on vähenenud ning jääb alla kvoodi taset.

Taanis oli 2007. aasta novembris piimakvoodi lõplik hind kvoodibörsil 5.90 Eesti krooni kilo 4,36%-lise piima eest. Novembribörsil vahetas omanikku 22,8 tuh tonni piima. Vaid 118 kvoodiomanikku 737-st, kes soovisid kvooti müüa, sooritasid müügitehingu ning keskmine müügikogus oli 193,3 tonni. Ostjatest sooritas ostu 75% soovijatest ehk 373 ostjat ning keskmine ostukogus oli 80,9 tonni.

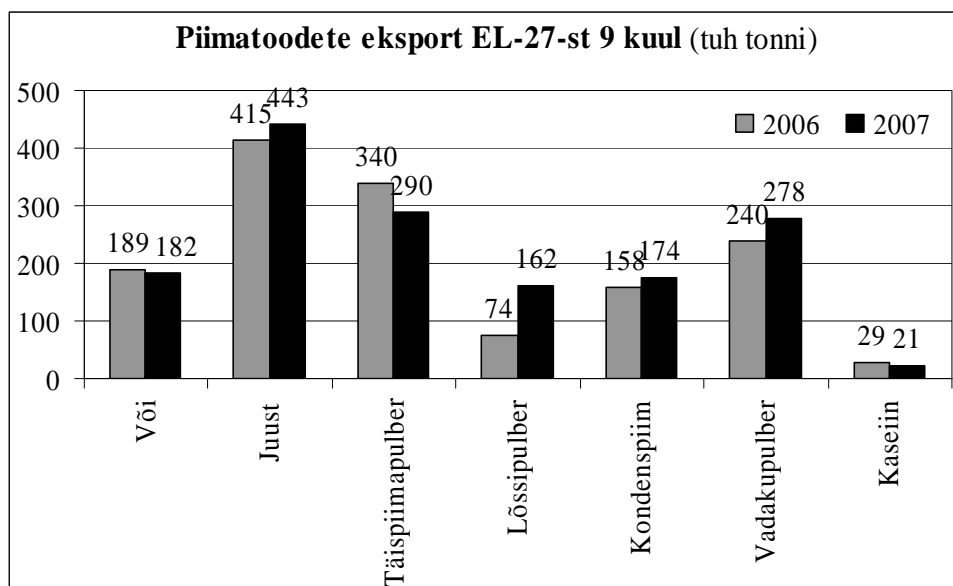
Vastupidiselt Taani kvoodibörsile, oli **Irimaal** kvoodibörsil nõudlus suurem kui pakumine. Iiri Põllumajandusministeeriumi on võtnud vastu 6500-lt tootjalt kvoodi ostusoovi avaldusi ning vaid 650 põllumeest soovib kvooti müüa. Börsi tulemused tehakse teatavataks hiljem.

Septembris toimunud piimakvoodi börsil **Hollandis** langes kvoodihind 12.60 kr/kg-le ehk 1.58 kr/kg võrra madalamale kui kvoodibörsil augustis. See oli ajalooliselt madalaim kvoodihind Hollandis üldse. Hollandi piimatootjad on varem harjunud kvoodihindadega 31.50-42 kr/kg. Piimakvoodid võib Hollandis maksustatavast tulust maha arvata. Kvoodihinna languse põhjuseks peetakse 2%-list kvoodi suurendamist kogu EL-is juba 2008. aasta aprillis.

EL piimatööstustes väheneb sügiskuudel piima kokkuost sesoonselt tavapäraselt septembris-novembris. 2007. aastal oli tagasimineku võrreldes mullusega suurem. Alates maist oli kokkuostetava piima kogus pidevalt allpool varasema aasta taset. Hinnanguliselt vähenes septembris piima kokkuost EL-27-s 10,43 mln tonnile ning kokkuostukogus oli 1,3% väiksem aastatagusest, augustis oli tagasimineku 0,7%.

2007. aasta kohta arvatakse siiski, et piima kokkuostukogus ületas tõenäoliselt varasema aasta kogust 200-300 tuhat tonniga, kuna aasta esimese viie kuu varutud piimakogused ületasid varasema aasta koguseid tunduvalt ning tõuke koguste suurenemiseks annavad piimakvootide suurendamise ootused. Eriti tugev tagasimineku kokkuostukogustes oli III kvartalite võrdluses Suurbritannias (-3,6%) ja Rootsis (-6%). Varasemast vähem piima varuti ka Prantsusmaal, Poolas ning lõpuks ka pidevalt kindlate kasvunäitajatega riikides: Irimaal, Taanis ja Hollandis.

2007. aasta 9 kuul suurenes võrreldes aastatagusega **EL-27-st** piimatoodete eksport kolmandatesse riikidesse (joonis 29). Kõige enam suurenes lõssipulbri eksport, mille väljaveokogus

Allikas: Euroopa Komisjon

peaaegu kahekordistus. Juustu eksport suurenes 6,6%, vadakupulbri eksport 16% ja kondenspiima eksport 10%. Võid eksporditi 4%, täispiimapulbrit 15% ja kaseiini 28% mullusest vähem.

Saksamaa juustueksport suurenes 2007. aasta 8 kuul eelmise aasta sama perioodiga võrreldes kokku 11,8%, kusjuures kiiremini kasvas eksport EL-iga viimati liitunud 2 liikmesriiki (3,2 korda, tabel 14). Kasv 2004. aastal liitunud riikidesse oli 39% ning kolmandatesse riikidesse suurenes eksport kõige aeglasemalt (+9,2%).

Tabel 14

Saksamaa juustueksport 8 kuul (tuh t)

	2006	2007	2007/06 +/- %
Itaalia	155,5	176,3	+ 13,4
Holland	48,3	55,7	+ 15,3
Prantsusmaa	47,0	49,1	+ 4,4
Hispaania	33,7	39,4	+ 16,9
Suurbritannia	30,7	32,2	+ 4,8
Austria	30,1	31,6	+ 4,8
Belgia	26,4	25,7	- 2,9
Tšehhi	9,9	14,4	+ 45,9
Ungari	8,1	11,2	+ 38,4
Poola	7,9	10,3	+ 30,0
EL-10	31,4	43,6	+ 39,0
EL-2	1,7	5,6	+ 224,4
EL-27	463,3	519,6	+ 12,2
Venemaa	37,1	41,1	+ 10,6
USA	2,9	3,0	+ 3,2
Horvaatia	1,9	2,7	+ 41,3
Kolmandad riigid	67,2	73,3	+ 9,2
Kokku	530,5	593,0	+ 11,8

Allikas: Statistisches Bundesamt

Soodsa hinna ja kvoodisuurenduse ootusel suurendatakse Saksamaal piimakarju. 2007. aasta III kvartalis tapeti lehmi 5,7% ja vasikaid 8,3% vähem kui aasta varasemal perioodil. 2007. aasta 9 kuuga oli lehmade tapaarv 6,7% ja vasikatel 8,8% väiksem kui 2006. aasta samal perioodil. Kokkuostuhind 3,7%-lise rasvasisalduse ja 3,4%-lise valgusisaldusega toorpiimale ületas 2007. aasta septembris (6 kr/kg) Saksamaal 1989. aasta kõrgtaset (5.49 kr/kg) 9,3%-ga. Piimatoodete jaehinnad olid septembris aga 22,1% kõrgemad kui 2006. aasta septembris. Teistest toodetest kiiremini on kauplustes aastaga kallinenud või ja joogipiim.

Hollandi eksportöörid eksportisid 2007. aasta 8 esimese kuu jooksul 373,5 tuh tonni juustu ehk 8% enam aasta varasemast. Sealjuures kasvas eksport kolmandatesse riikidesse peaaegu 14%.

Prantsusmaal varuti aasta lõpus jälle oluliselt rohkem piima kui aasta tagasi. 2007. aasta detsembris varutud piima kogus ületas aasta varasemat 3,2%-ga. Selle tulemusel varuti piimatööstuste poolt toorpiima 2007. aastal kokku 22,9 mln t, mis on sama suur kogus kui varasemal aastal.

Euroopa Liidus arvestatakse tootmise sesoonse madalperioodi lõppedes piimatootmise kasvuga, mida kindlasti stimuleerib piima tootjahindade kiire tõus ja EK ettepanek piimakvootide tõstmiseks kõigis liikmesriikides 2%. Selle ettepaneku kinnitamist oodatakse 2008. aasta kevadel. Euroopa Komisjoni ettepaneku kohaselt võib kvoodisuurendamisega turule tulla lisaks 2,84 mln tonni piima ja tekib vajadus suurendada lehmade arvu 800 tuh võrra. Praegu toodetakse EL 27-s liikmesriigis kokku 150 mln tonni piima (tabel 15). Kvoodisuurendamise põhjuseks loetakse 2007-2014. aastail joogipiima tarbimise kasvu 1,75 mln tonni võrra ja juustu

Tabel 15

Euroopa Liidu piimaturg 2004-2008. aastatel (tuh t)

	2004	2005	2006	2007	2007	2008p
Lehmade arv, tuh tk	23390	22966	22320	21800	23700	23500
Piimatoodang	142259	142979	141743	142100	150000	150000
Kokkuost	130997	132592	131665	131800	133660	135000
Joogipiima toodang	33515	33609	33366	33300	33550	33600
Hapupiimatoodete toodang	8647	8920	9219	9400	9600	9800
Või						
tootmine	2083	2137	2042	2030	2040	2040
tarbimine	1902	1940	1935	1920	1930	1920
Juust						
tootmine	8690	8846	8958	9055	9275	9395
tarbimine	8226	8402	8483	8555	8770	8880
Lõssipulber						
tootmine	1113	1114	1036	1060	1065	1065
tarbimine	1020	970	950	840	850	850
Täispiimapulbri tootmine	856	851	780	770	775	780
Kondenspiima tootmine	1212	1181	1130	1140	1140	1100
Lõss kaseiini tootmiseks	5949	5938	4269	4100	4100	4200
Elanike arv, mln el	457	460	462	463	492	492

tootmiseks mineva piimakoguse kasvu 6,2 mln tonni võrra. Nii lõssi- kui piimapulbri tarbimist prognoositakse sel perioodil stabiilseks. Juustu puhul näitab tarbimine maailmaturul kasvu nii lühikeses kui pikas perspektiivis. Suurenev nõudlus tõstab ka piimatoodete hinda maailmaturul.

Üldiselt oodatakse 2008. aastal mitte nii järske hinnaarenguid kui olid eelmisel aastal. Kõrged hinnad on nõudluse ja pakkumise vahekorda veidi tasakaalustanud ja seda nii EL-i siseturul kui maailmaturul. Maailmaturu hindade taset hinnatakse kõrgemaks 2007. aasta keskmisest tasemest, kuid see jääb allapoole 2007. aasta suvist kõrgtaset. Kuna piimatootmise kulud on kõigi kululiikide osas (jõusööt, energia jne) kogu maailmas oluliselt tõusnud, siis piima kokkuostuhinna langemine võiks viia piimatootmise vähenemisele, seega pakkumise vähenemisele ja sellist negatiivset trendi ei peeta tõenäoliseks.

Rahvusvaheline konkurents

Briti Konkurentsiameti uuringu tulemustel tegid viis suurt Briti supermarketite ketti (Morrisons, Tesco, Asda, Sainsbury's) ja viis piimatööstusettevõtet (Lactalis McLelland, Arla Foods, Dairy Crest, Wiseman, The Cheese Company) omavahel kartellikokkuleppeid piima, või ja juustu hindade osas peale 2001. aastal suu- ja sõrataudi puhkemist Suurbritannias. Kokku peavad ettevõtted nüüd maksma trahvi 2,52 mlrd krooni. Kuna uurimine alles kestab, siis võivad trahvisummad väheneda, kuid see oleneb ettevõtete koostööst konkurentsiametiga lõplike tulemuste väljaselgitamisel. Konkurentsiamet leidis, et selline kokkulepe maksis Briti tarbijatele üle 6 mlrd krooni. Maksimaalselt võib kartellikokkuleppe eest Suurbritannias teha trahvi 10% ulatuses ettevõtte aastakäibest.

Kui plaanitud kahe Hollandi piimatööstusettevõtte Campina ja Friesland Foods ühinemine teoks saab, saab uuest **Friesland Campinast** Euroopa suurim piimatööstusettevõtte. Kahe ettevõtte summeeritud käive on 130 mlrd krooni (võrdluseks Arla Foodsi aastakäive on ligi 96 mlrd krooni). Kui võrrelda nimetatud ettevõtete piima töötlemismahtusid, siis need on enam-vähem võrdsed – Friesland Campinal 8,7 mln tonni ja Arla Foodsil 8,6 mln tonni aastas.

Mõningaid võrdlevaid fakte:

	Friesland Campina	Arla Foods
Aastakäive, mlrd kr	130	96
Piima töötlemisvõimsus, mln t	8,7	8,6
Toorpiima müüvate tootjate arv	17 000	9 500
Töötajate arv	22 000	18 000

Mõlemad Hollandi ettevõtted ootavad ühinemisest rahvusvahelisel jaeturul positsiooni tugevnemist ja kasvu Euroopas, Aasias ja Aafrikas ning samuti globaalset kasvu lisandite (toiduainete koostisainete) turul.

Sarnaselt Arla Foodsiga, on ka Hollandi Campina viimasel ajal kaotanud osa piimatarnijatest – 189 piimatootjat lahkusid Campinast, neist 93 olid Hollandist, 79 Saksamaalt ja 17 Belgiast.

Mõned eelmisel aastal **Arla Foodsile** piima müümast keeldunud tootjad on uuesti Arla poole pöördunud piima müügi teemal. Arla Foods tõstis 2007. aasta 5. novembrist piima kokkuostuhinda ligi 52 senti võrra kilo kohta ning uus piima kokkuostuhind on keskmiselt 5.95 Eesti krooni kilo kohta. Juulist alates on seega Arla Foods tõstnud piima hinda tarnijatele 1.62 kr/kg võrra. Seda on võimaldanud rahvusvaheliselt turult saadud suuremad tulud. Samuti soovitakse hinnatõusuga saada tootjatelt rohkem piima töötlemiseks ning meelitada tootjaid piimatootmise lõpetamise asemel sellesse investeerima ja tootmist jätkama või isegi suurendama.

Arla Foods otsustas suurtele piimatarnijatele hakata maksma nõu logistikalisa (kuni 13 senti/kg), mistõttu suured piimatootjad saavad Arlalt nüüd paremat hinda kui väikesed. Selle põhjuseks oli paljude suurte tarnijate lahkumine Arlale piima müüvate parterite seast. Uue 2008. aasta 1. jaanuarist kehtima hakkava hinnalisaga loodetakse suuri piimatootjaid enda juures kinni hoida. Logistikalisa piimahinnale arvestatakse aastase piimamüügi koguse järgi ning need on järgmised:

- 900-1500 tonni – hinnalisa kuni 1,7 senti/kg
- 1500-2000 tonni – hinnalisa kuni 3,3 senti/kg
- 2000-2500 tonni – hinnalisa kuni 5 senti/kg
- 2500-3000 tonni – hinnalisa kuni 6,7 senti/kg
- 3000-3500 tonni – hinnalisa kuni 8,3 senti/kg
- 3500-4000 tonni – hinnalisa kuni 10 senti/kg
- 4000 ja rohkem tonni – hinnalisa kuni 13,3 senti/kg.

Samuti suurendati 5. novembrist ka ökopiima hinnalisa, mis nüüd on 1.28 Eesti krooni kilo kohta. See oli 2007. aasta jooksul juba neljas ökopiima hinnalisa tõstmine ning aastavahetusel plaaniti seda veel 23 senti võrra suurendada. Aastavahetusel lisatav hinnalisa peaks katma tootjate lisakulud, sest uuest aastast kehtib nõue 100%-lisele ökosööda kasutamisele senise 95%-lise kohustuse asemel.

Arla Foods kehtestas ka uued reeglid ühistusse sisse- ja väljaastumiseks. Nüüd võib ühistuga liituda või välja astuda aasta ringi sellest 10 kuud ette teatades. Praeguseini kehtis kord, et tuli oma soovist 4 kuud ette teatada ning see hakkas kehtima 1. jaanuarist. Uue korraga soovib Arla Foods anda piimatootjatele paindlikkust juurde ning samas saada ise parem ülevaade oma

võimalike toorpiima ostukoguste kohta. 2008. aasta 1. jaanuarist hakkas kehtima ka uus Arla Foods'i ühistusse sisseastumismaks 15 000 SEK (ligi 25 000 Eesti kr). Varem sai Arla Foodsiga liituda tasuta.

Peale teadet kahe Hollandi piimatööstusettevõtte ühinemisplaanide kohta ootavad eksperdid, et Arla Foods hakkab omapoolseks ühinemiseks partnerit otsima Saksamaa ettevõtete seast (nt Nordmilch, Humana). 2005. aastal oli Arla Foods ise väga lähedal Campinaga liitumisele.

Suur osa saksa tarbijatest ei osta värsket, vaid kõrgpastöriseeritud piima ning see annab Arla Foodsile hea võimaluse oma piima müügiks Saksamaal. Edeka ja Lidl võtsidki hiljuti Arla Foods'i 21-päevase säilivusajaga (nn pikendatud riulijaga - ESL) piima oma kauplustesse müüki. Sellega loodab Arla Foods oma joogipiima müüki 2008. aastal oluliselt suurendada.

Arla Foods'i uus tegutsemispiirkond Aasias on Vietnam, kus hakati müüma piimapulbri toodet Milex. Toode on seasel turul veel täiesti tundmatu, kuid kauplused ostavad seda sisse üsna aktiivselt, sest ollakse kuulnud, et Arla Foods on suur ettevõtte ja toodetel skandinaavialikult kõrge kvaliteet. Vietnamis elab 84 mln elanikku ja piimatoodete tarbimine suureneb viimasel ajal 25% aastas.

Kaks maailma piimandusgiganti **Fonterra** ja maailma suurim toidutööstuskontsern **Nestle** plaanivad selle aasta I poolaastal ehitada koostöös Brasiiliasse meierei. Sellesse investeeritakse 420 mln krooni ning omandus jagatakse täpselt pooleks. Uuest meiereist saab üks Brasiilia viiest suuremast meiereist. Sellega loodetakse ka Brasiilia piimatoodangut suurendada. Nestle plaanib 2011. aastaks oma käivet Brasiilias praegusega võrreldes kahekordistada ning käesolev investeering suurendab käivet 50%. Kaks nimetatud ettevõtet teevad Ladina-Ameerikas koostööd juba alates 2000. aastast.

Rootsi **Norrmejerier** soovib oma piimatarnijaid hoida ning tõstis 2008. aasta 1. jaanuarist toorpiima hinna senisele rekordtasemele – 6.05 Eesti krooni kilo eest (+42 senti/kg). Samuti maksid nad 2007. aasta jaanuarist oktoobrini neile piima müünud tootjatele aastaboonust 17 senti müüdü piimakilo eest. Suure ökotoodete nõudluse tõttu suurendati ka ökopiima kokkuostu hinnalisa varasemalt 83 sendilt 2.17 kroonini kilo piima eest. Lõpuks maksti tootjatele ka 2500 krooni iga tootmisse lisandunud lehma eest. Kõige sellega soovib Norrmejerier hoida tootjaid enda juurest lahkumast või lihtsalt hoida neid piimatootmist lõpetamast. 2007. aastal lõpetas 78 Norrmejerierile piima tarnijat piimatootmise üldse ning see on Rootsis viimasel ajal järjest enam levinud trend.

Rootsi **Skånemejerier**, kes töötleb 12% Rootsis töödeldud piimast ja kelle aastakäive on 5,7 mlrd Eesti krooni, ostab kolmandiku Taani Løgismose Mejeri'st ning saab sellega parema

ligipääsu Taani turule. Loodetakse, et sellega suureneb Skånemejerieri toodete müük Taanis 210 mln kroonini aastas.

Skandinaavia meiereide hulgas levib Arla Foodsi poolt algatatud idee maksta suurema koguse toorpiima tarnijatele nn logistika hinnalisa. Nüüd soovib Rootsi **Milko** hakata üle 600 tonni aastas piima müüvatele tootjatele maksma hinnalisa 17 senti kilo piima kohta, mis ületab 600 tonni aastas. Praegu on Milko 900 piimatarnijast ligikaudu 150 sellist, kes müüvad neile üle 600 tonni piima aastas. Koguse hinnalisa finantseeritakse uuest 833-kroonisest kuu teenusemaksest, mida maksavad kõik piimatarnijad. Uus hinnalisa hakkas kehtima 2008. aasta 1. jaanuarist.

Möödunud aasta lõpus toimunud **Skandinaavia parima piimatoodete konkursil** olid edukad Taani piimatooted. Arla Foodsi Holstebro Meiereis toodetud Lurpaki soolamata või hinnati Skandinaavia veatumaks ja korrektsemaks võiks. Juustu kategoorias, kus hinnati ligi tuhandet toodet, võitis Bornholmi Andelsmejeri toodetud Danablu 60+. Linnapiimatoodetest võitis Norra Tine piimatööstuse Litago banaanijogurt. Kokku esitati konkursile 1734 piimatoodet Fääri saartelt, Taanist, Rootsist ja Norrast. Islandi tooted ei jõudnud sel korral konkursile kohale. Autasud andis kätte Taani prints Joachim.

Kokkuvõte

Eestis **toodeti piima** 2007. aasta üheksa kuuga ESA andmetel 527,5 tuhat tonni ehk vaid 0,1% enam kui aasta tagasi. Samas vähenes piimatööstusettevõtete poolt varutava toorpiima **kokkukogus** 1,1%, moodustades 85,9% piima kogutoodangust. Perioodil 1.04.2007 – 30.09.2007 EL-i poolt määratud 2007/08 majandusaasta piima tootmiskvoodi täituvus oli 48,9%, sh tarnekvoot 49,1% ja otseturuskvoot 20,7%. Lehmade arv oli III kvartali lõpus 4600 looma võrra väiksem kui aasta tagasi ning piima väljalüps lehma kohta suurenes aastaga 143 kg võrra.

Piimatööstusettevõtete toodangus on ESA kiirstatistika andmetel suurenenud vaid lõssipulbri ja TPA toodang. Teiste toodete tootmiskaht on vähenenud. Piimatööstusettevõtete **müügi-käive** ulatus 2007. aasta esimesel 9 kuul 4,3 miljardi kroonini (+10% aastatagusega võrreldes). Müük koduturule kasvas III kvartalis seejuures vaid 10% ja ekspordiks 39%. Piimatööstuse **kasum** ja **lisandväärtus** suurenesid eelmise aastaga võrreldes vastavalt 49% ja 31%. Tööjõukulude kasv III kvartalis aeglustus ja oli 19% töötaja kohta I poolaasta 24% asemel. Selle tulemusel on tootlikkuse näitajad hakanud paranema. **Investeeringute** kasv oli rekordiline ning 9 kuul tehtud investeeringute kogusumma ületas terve 2006. aasta jooksul tehtud investeeringute mahtu üle 2 korra. 60% investeeringutest läks masinatesse ja seadmetesse. Kolmanda kvartali

head majandustulemused saavutasid piimatööstused eelkõige tänu kulude kasvust kiiremale toodangu hinnatõusule. Tõenäoliselt sellises tempos hinnatõus ei jätku ja oodata on hindade stabiliseerumist. Piimatööstuse poolt III kvartalis tehtud erakordselt suured investeeringud, töötajate arvu vähenemine ning tootlikkuse kasv lubavad oletada, et maailmaturu hindade võimaliku languse puhul on piimatööstused suutelised konkurentsipüsima.

Väliskaubavahetuses suurenes ekspordikäive võrreldes 2006. aasta 9 kuuga 26,2% ja impordikäive 26,7% ning positiivne kaubavahetussaldo suurenes 26%. Väliskaubakäive kasvas nii piimatoodete ekspordi- ja impordihindade tõusu kui ka kaubakoguste suurenemise tõttu. Ekspordikäibest 85% moodustas eksport EL-i liikmesriikidesse ning 15% väljapoole EL-i riike. Tähtsamad sihtturud olid Saksamaa (28% ekspordikäibest), Läti (16%) ja Venemaa (15%). Piimatoodete ekspordikäibest moodustasid 35% piimapulbrid, 25% juust-kohupiim ja 16% rõõsk piim-koor. Impordikäibest moodustas 37% juustu-kohupiima import ja 21% hapupiimatooted. Suuremad impordiriigid oli Poola (23% impordikäibest), Soome (19%) ja Leedu (17%).

Piimatoodete 2007. aasta suvekuude kõrge **hinnatase** hakkas pulbritel septembrist langema, või ja juustuhinnad jätkasid tõusutrendil aasta lõpuni. Aasta teisest poolest hakkasid kiiremini tõusma piimatoodete jaehinnad kauplustes. Piimatoodete hulgi- ja jaehindade tõus jõudis kokkuostuhindadeni Eestis alles juulis, novembriks tõusis kokkuostuhind 4.94 kr/kg-ni, kuid kuna kasv oli väiksem kui naabritel, jäi sellega madalamaile tasemele Baltikumis (Lätis 5.06 kr/kg ja Leedus 5.22 kr/kg). Varasematel aastatel ületas Eestis piima keskmine kokkuostuhinnatase alati Läti ja Leedu taset.

Maailmaturu hinnaarengud on uuel aastal pulbritele ja võile tugeva langustrendiga, juustul jätkub mõõdukas hinnatõus prognooside kohaselt 2008. aasta esimesel poolel. Hinnalangus EL-is oli seejuures kiirem kui maailmaturul. Siiski hinnatakse 2008. aasta keskmist hinnataset jäävat kõrgemale kui 2007. aasta keskmine, kuid tugevasti allapoole suvist kõrgtaset. Analüütikute hinnanguil ei tohiks piima kokkuostuhind langeda, kuna kõik kulutused piimatootmises jätkavad tõusutrendil.